

รายงานการวิจัย

การศึกษาแนวทางความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ
เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย
อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

Feasibility Guidelines Study of Business Network to Develop
Potential of Safe Vegetable Farmers Group,
Lom Sak District, Phetchabun Province.

จิตุพร จันทรเพชร
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ประจำปีงบประมาณ 2565

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การศึกษาแนวทางความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ

เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย

อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

Feasibility Guidelines Study of Business Network to Develop
Potential of Safe Vegetable Farmers Group,
Lom Sak District, Phetchabun Province.

จตุพร จันท์เพชร สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

คณะวิทยาการจัดการ

ทุนอุดหนุนงานวิจัย พัฒนาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

(ก)

ชื่องานวิจัย	การศึกษาแนวทางการเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ Feasibility Guidelines Study of Business Network to Develop Potential of Safe Vegetable Farmers Group, Lom Sak District, Phetchabun Province.
ชื่อผู้วิจัย	จตุพร จันท์เพชร
สาขาวิชา	เศรษฐศาสตร์
ปีการศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ปีเสร็จวิจัย	2565

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบทชุมชน และบริบทเฉพาะของกลุ่มผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ 2) เพื่อพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ โดยการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากเกษตรกรผักปลอดภัย ในอำเภอลำสัก จำนวน 4 กลุ่ม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ อุปสรรค (SWOT Analysis) และการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันโดยใช้แบบจำลองระบบเพชร (Diamond Model)

กลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ มีกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย จำนวน 4 กลุ่ม คือ กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลปากดุก กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลปากช่อง กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลบ้านกลาง และกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลบ้านหวาย อำเภอลำสัก คาดการณ์ว่ากลุ่มของตนเองมีการรวมกลุ่มในระดับกลุ่มที่ 1 กลุ่มที่พึ่งรวมตัวกัน (กลุ่มที่ผลิตอยู่ในพื้นที่ รวมกันหลวมๆ ต้องการพัฒนาการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาด) และมีความต้องการรวมกลุ่ม จำนวนสมาชิกจากทั้ง 4 กลุ่ม มีจำนวนทั้งสิ้น 151 ราย จำนวนพื้นที่ที่ปลูกผัก 1,008.5 ไร่ ผักส่วนใหญ่เป็นผักทานใบ อาทิเช่น ผักบุ้ง ผักชี กระหล่ำปลี ผักกาดขาว ผักชีฝรั่ง ถั่วฝักยาว ที่ผลิตตามฤดูกาล กระบวนการผลิตปลูกเองโดยใช้ต้นกล้าจากสมาชิกในกลุ่ม การเก็บเกี่ยวผลผลิตใช้แรงงานในครอบครัว และจ้างแรงงานในพื้นที่ตลอดกระบวนการผลิต การตลาดขายส่งให้กับตลาดผักเสียงอดิศร อำเภอลำสัก และบริษัทรับซื้อ การควบคุมการผลิตคุณภาพของผลิตผ่านมาตรฐาน GAP

ผลจากการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่าย (Cluster) ธุรกิจผักปลอดภัย มีความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่ม แต่ยังเป็นการรวมกลุ่มที่ 1 กลุ่มที่เพิ่งเริ่มรวมตัวกัน อยู่ในระดับต่ำ

เมื่อศึกษาแนวทางความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย พบว่า อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนมีแนวโน้มในทางที่ดี ปัจจัยการผลิตมีแนวโน้มในทิศทางที่เป็นลบเนื่องจากต้นทุนปัจจัยการผลิตสูง ด้านอุปสงค์มีแนวโน้มในทางที่ดี โครงสร้าง และสภาพการแข่งขันมีแนวโน้มในทางที่ดี ด้านรัฐบาลมีแนวโน้มในทางที่ดี จึงสรุปได้ว่ามีโอกาสความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย เนื่องจากมีปัจจัยเชิงบวกที่สามารถพัฒนาเป็นการรวมกลุ่มได้ ส่วนด้านเหตุสุดวิสัยที่เกิดขึ้นมีเหตุที่เกิดขึ้นเพียงครั้งคราวเท่านั้น

Research Title	Feasibility Guidelines Study of Business Network to Develop Potential of Safe Vegetable Farmers Group, Lom Sak District, Phetchabun Province.
Researcher	Miss Jatupon Janpet
Organization	Economics Program Faculty of Management Sciences
Academic Year	Phetchabun Rajabhat University.
Academic Year	2022

ABSTRACT

The objectives of this study were 1) to study the community context and the specific context of the safety vegetable group, Lom Sak District, Phetchabun Province; 2) To develop the potential of the Safety Vegetable Farmer Group, Lom Sak District, Phetchabun Province; 3) To study the feasibility of integrating business network groups. By studying and collecting data by using an in-depth interview form from safe vegetable farmers. In Lom Sak District, there were 4 groups by using SWOT Analysis and Competitiveness Analysis using Diamond Model.

Safe Vegetable Farmers Group, Lom Sak District, Phetchabun Province. There are 4 groups of safe vegetable farmers, namely, The Pakduk Sub-District Agriculture Group big plot agricultural group, Pak Chong Subdistrict big plot agricultural group, Ban Klang Subdistrict and large plots of agriculture in Ban Wai Sub-district, Lom Sak District, it is estimated that their own groups are grouped at the first group level. (The group that produces in the area, loosely combined, wants to develop production management and marketing) and has a need for integration. The number of members from all 4 groups is 151 people. The area of vegetable cultivation is 1,008.5 rai. Most of the vegetables are leafy vegetables such as morning glory, celery, collard greens, Chinese cabbage, parsley, and long beans, which are produced in season. The process of self-cultivation using seedlings from members of the group. Harvesting

produce takes on family labor. And employ local labor throughout the production process. Wholesale marketing for Siang Adisorn vegetable market, Lom Sak district and purchasing companies quality control of production through GAP standards.

The result of organizing a workshop to develop the potential of a group of safe vegetable farmers is to assess the possibility of integrating the network (Cluster) for the vegetable business. There is a possibility of bundling. But it's also the first group that has just begun to come together is low.

When studying the feasibility of integrating safe vegetable farmers, it was found that the related and supporting industries tended to be favorable. Factors of production tend to be in a negative direction due to the high cost of inputs. On the demand side, there is a positive trend and structure and competitive conditions tend to be favorable. The government has a good trend. Therefore, it can be concluded that there is a possibility of joining a group of safe vegetable farmers. Because there are positive factors that can develop a group. As for force majeure events, there are only occasional incidents.

(ค)

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีจากการสนับสนุนของสถาบันวิจัยและพัฒนาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่ได้กำกับนักวิจัยให้สามารถบริหารการทำวิจัยได้สำเร็จ และได้รับความอนุเคราะห์และความช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่าย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธรรม์ณชาติ วันแต่ง ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา เป็นอย่างสูงที่ได้ให้ความรู้ และเจ้าหน้าที่ทุกคนของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ที่อำนวยความสะดวกต่างๆ ในการทำวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นโครงการวิจัยจนสำเร็จได้เป็นอย่างดี รวมไปถึงหัวหน้าชุดโครงการวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์นภลัย บุญทิม ที่ให้คำแนะนำในการแก้ไขข้อบกพร่องของการวิจัยฉบับนี้มาโดยตลอดจนประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ซึ่งคำแนะนำเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการวิจัยครั้งนี้ รวมไปถึงโครงการวิจัยย่อยทุกโครงการของงานวิจัยชุดนี้มีส่วนทำให้การวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ที่ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์สำหรับการวิจัยฉบับนี้อีกด้วย

ขอขอบพระคุณปราชญ์ทุกท่านที่ให้ความรู้ ตลอดจนแนวคิดต่างๆ ที่ได้นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ และผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่สละเวลาในการตอบแบบสอบถามอันนำมาซึ่งความสำเร็จของงานศึกษาในครั้งนี้

จิตุพร จันทรเพชร

ธันวาคม 2565

(ง)

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	จ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
ขอบเขตการศึกษา.....	3
นิยามศัพท์.....	4
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
ทฤษฎีและแนวคิดในการศึกษา.....	5
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	18
กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	21
บทที่ 3 วิธีการศึกษา.....	22
วิธีการศึกษา.....	22
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	23
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	23
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	24

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	26
ตอนที่ 1 ศึกษาบริบทชุมชน และบริบทเฉพาะของกลุ่มผักปลอดภัย	
อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์.....	26
ตอนที่ 2 เพื่อพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย	
อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์.....	42
ตอนที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ	
อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์.....	45
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ.....	49
สรุปผลการศึกษา.....	49
อภิปรายผล.....	55
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	56
บรรณานุกรม.....	58
ภาคผนวก.....	60
ภาคผนวก ก แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษา.....	60
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการศึกษา.....	62
ภาคผนวก ค รูปภาพประกอบงานวิจัย กลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย.....	65
ประวัติคณะผู้วิจัย.....	76

(จ)

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	จำนวนร้อยละของท่านคิดว่ากลุ่มของท่านมีการรวมกลุ่มอยู่ในระดับไหน	26
4.2	จำนวนร้อยละของท่านมีความต้องการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัย	27

(จ)

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	ระบบเพชรที่สมบูรณ์ (Diamond Model)	6
2.2	กรอบแนวคิดการวิจัย	21
4.1	แปลงใหญ่ผัก ตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์	28
4.2	สถานที่ตั้งกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ผัก ตำบลปากช่อง	28
4.3	รายการผลผลิตของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ผัก ตำบลปากช่อง	29
4.4	กล้าผักจากสมาชิกที่เพาะไว้เพื่อจำหน่าย	30
4.5	การตัดแต่ง การมัดกำ	31
4.6	เตรียมจัดส่งให้บริษัทรับซื้อ	32
4.7	ที่ทำการกลุ่มแปลงใหญ่ผักตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก	35
4.8	แปลงปลูกผักชีใบเลื่อย	36
4.9	คุมแปลงปลูกด้วยตาข่ายกรองแสง (สแลน) สีดำ 60%	37
4.10	เก็บผักชีใบเลื่อย	37
4.11	การบรรจุถุงเพื่อจำหน่าย	38
4.12	ตัดคุณภาพจากสถานที่คัดแยก ก่อนบรรจุถุง	39
4.13	ที่ทำการกลุ่มแปลงใหญ่ผักตำบลบ้านกลาง อำเภอหล่มสัก	40
4.14	ที่ทำการกลุ่มแปลงใหญ่ผักตำบลบ้านกลาง อำเภอหล่มสัก	41
4.15	แปลงผัก กระหล่ำตอก กลุ่มแปลงใหญ่ผักตำบลบ้านกลาง อำเภอหล่มสัก	42
4.16	กิจกรรมการ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ อุปสรรค (SWOT Analysis)	43
4.17	อบรมพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอหล่มสัก	45
4.18	การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันโดยใช้แบบจำลองระบบ	47

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 มีจุดมุ่งหมายสูงสุดเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายการพัฒนาระยะยาวที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ทำหน้าที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อนที่มีลำดับความสำคัญสูงต่อการพัฒนาประเทศในระยะ 5 ปี และเพื่อผลักดันให้ประเทศสามารถก้าวข้ามความท้าทายต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนสู่ความเจริญเติบโตที่ทุกภาคส่วนได้รับประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน (ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13, 2564) ในด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง การพัฒนาภาคเกษตรที่ผ่านมา ในปี 2562 ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของภาคการเกษตรและการแปรรูปที่เกี่ยวข้อง มีมูลค่า 1,477,589 ล้านบาท (Gross domestic product originated from agriculture and related agricultural manufacturing : GDP by NESDC (2021)) ซึ่งกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าเกษตร อุตสาหกรรมอาหาร และอุตสาหกรรมเครื่องดื่ม มีมูลค่ารวมคิดเป็นร้อยละ 74.5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของภาคการเกษตรและการแปรรูป แม้ว่ารัฐบาลได้ให้การส่งเสริมการผลิตและพัฒนาภาคการเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทาน แต่ก็ยังมีข้อจำกัดที่สำคัญในการยกระดับการพัฒนาภาคเกษตรของไทย อาทิ (1) ขาดการเชื่อมโยงในลักษณะของคลัสเตอร์ตลอดห่วงโซ่มูลค่าของสถาบันเกษตรกรและเครือข่าย เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองในตลาดและลดต้นทุนการดำเนินธุรกิจ (2) ความไม่สอดคล้องกันของปริมาณและคุณภาพผลผลิต กับความต้องการของตลาดทั้งในด้านการบริโภคทางตรงและการเป็นวัตถุดิบแปรรูปผลิตภัณฑ์ อย่างไรก็ตาม ความต้องการอาหารที่เพิ่มมากขึ้น การใช้ประโยชน์จากวัตถุดิบทางการเกษตรและของเหลือภาคเกษตรที่หลากหลายมากขึ้น และความตระหนักของผู้ผลิตและผู้บริโภคเกี่ยวกับการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น เป็นโอกาสให้ภาคการเกษตรไทยปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตจาก “ผลิตมากแต่สร้างรายได้น้อย” ไปสู่การผลิตสินค้าคุณภาพสูงที่ “ผลิตน้อยแต่สร้างรายได้มาก” แต่เมื่อพิจารณาความพร้อมของภาคเกษตรของไทยในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตให้สามารถผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูงนั้น พบว่า ยังมีประเด็นสำคัญที่จำเป็นจะต้องสร้างความชัดเจน ปรับปรุง และยกระดับ เพื่อลดข้อจำกัดต่างๆ กลยุทธ์การพัฒนาภาคการเกษตรหนึ่ง คือ การส่งเสริมการผลิตและการขยายตัวของตลาดของสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปที่มีมูลค่าสูง อาทิ ผลผลิตเกษตรปลอดภัย สมุนไพรแปรรูป หรืออาหารทางเลือก ที่ต้องมี

การรณรงค์ และส่งเสริมให้ผู้บริโภคมีการตระหนัก เลือกใช้ และบริโภคสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปที่ปลอดภัย มีคุณภาพสูง และได้มาตรฐาน เพื่อกระตุ้นให้เกิดตลาดสินค้าคุณภาพในวงกว้างอย่างทั่วถึง และที่สำคัญไปกว่านั้นคือ ภาคเกษตรต้องมีการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงภาคีต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ส่วนราชการ กลุ่มเกษตรกร และนักวิชาการในพื้นที่ ในการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจในการพัฒนาภาคเกษตร ตลอดห่วงโซ่อุปทาน เพื่อสร้างองค์ความรู้ ทักษะ และผลประโยชน์ให้กับกลุ่มเกษตรกร ร่วมไปถึงการส่งเสริมเกษตรกรในรูปแบบธุรกิจต่างๆ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการยกระดับประสิทธิภาพกระบวนการผลิต การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันและการพัฒนาเศรษฐกิจ มีเครื่องมือที่เป็นกลไกสำคัญในการดำเนินการให้เกิดความร่วมมือ คือ “คลัสเตอร์ (Cluster)”

คลัสเตอร์ (Cluster) คือ การรวมตัวกันของธุรกิจและสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน และได้เข้ามารวมตัวเพื่อดำเนินกิจการในละแวกพื้นที่ใกล้เคียงกัน (Geographic Proximity) ทำให้เกิดความเชื่อมโยง เกื้อหนุน และส่งเสริมกิจการของกันและกันให้เป็นระบบอย่างครบวงจร (Commonality and Complementary) โดยการรวมกลุ่มคลัสเตอร์นี้ จะทำให้เกิดความเชื่อมโยงกันทั้งในแนวดิ่ง และความเชื่อมโยงในแนวนอน โดยความเชื่อมโยงในแนวดิ่ง (Vertical Linkage) จะเป็นความเชื่อมโยงระหว่างผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมเดียวกัน สร้างความเชื่อมโยงกันตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ ให้สอดคล้องและพัฒนาาร่วมกันในกลุ่มธุรกิจที่เข้ามาร่วมในคลัสเตอร์เดียวกัน ส่วนความเชื่อมโยงในแนวนอน (Horizontal Linkage) เป็นความเชื่อมโยงกันกับอุตสาหกรรมที่เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ทั้งธุรกิจการให้บริการ สถาบันการศึกษา สถาบันฝึกอบรม สมาคมการค้า สถาบันและศูนย์วิจัยพัฒนา ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกัน เข้ามาร่วมดำเนินงานช่วยเหลือกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันที่ยั่งยืน ทำให้เกิดการสร้างนวัตกรรมร่วมกันในคลัสเตอร์และเพิ่มผลิตภาพ (Productivity) โดยรวมของทุกธุรกิจที่อยู่ในคลัสเตอร์ (สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน), 2565)

ดังนั้น จากความสำคัญและการก่อให้เกิดคุณประโยชน์นานับประการดังกล่าวข้างต้นของคลัสเตอร์ที่เป็นกลุ่มเกษตรกรรายย่อย (Farming) เน้นให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง การศึกษาแนวทางการเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกรผู้ปลอดภัย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ว่ามีแนวทางความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่ม และพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรปลอดภัยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาบริบทชุมชน และบริบทเฉพาะของกลุ่มผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
- 2) เพื่อพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
- 3) เพื่อศึกษาแนวทางการเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เมื่อการศึกษาเสร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาคาดว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

- 1) ทำให้ทราบถึงสภาพชุมชน และบริบทเฉพาะของกลุ่มผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มผู้ผลิตผักปลอดภัย
- 2) ทราบถึงศักยภาพของกลุ่มผู้ผลิตผักปลอดภัย ที่จะสามารถดำเนินงานต่อไปได้
- 3) ทำให้ทราบสถานการณ์ความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ (Cluster) ผักปลอดภัย ในอำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งจะช่วยลดต้นทุน ทั้งด้านวัตถุดิบ การทำการตลาด การวิจัยและพัฒนา และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับธุรกิจที่เกี่ยวข้อง

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาแนวทางการเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบไปด้วย ศึกษาสภาพทั่วไปของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ศึกษาความสามารถในการแข่งขันของการรวมกลุ่ม และศึกษาแนวทางการเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ

2. ขอบเขตพื้นที่

อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

3. ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มผู้ผลิตผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

1.5 นิยามศัพท์

คลัสเตอร์ หมายถึง การรวมกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจของผู้ประกอบการธุรกิจ และสถาบันที่เกี่ยวข้อง รวมตัวเพื่อดำเนินกิจการอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน มีความร่วมมือเกื้อหนุน เชื่อมโยงและเสริมกิจการซึ่งกันและกัน เพื่อร่วมดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันที่ยั่งยืน ด้วยการเพิ่มผลิตภาพ (Productivity) และสร้างนวัตกรรมร่วมกัน

พัฒนาศักยภาพ

1. การพัฒนา หมายถึง การพัฒนาส่วนบุคคลให้มีความรู้ ทักษะความทันสมัย ทั้งทางด้านส่วนตัว และองค์กร เป็นการเตรียมพร้อมเพื่อก้าวไปพร้อมๆ กับองค์กรที่มีการเปลี่ยนแปลงและเจริญเติบโต

2. การฝึกอบรม หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมในระยะสั้นๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและความชำนาญในการปฏิบัติงานและปรับพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้เป็นไปในทิศทางที่องค์กรต้องการโดยเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง

ผักปลอดภัย หมายถึง พืชผลที่ได้จากการเพาะปลูกตามฟาร์มปกติ แต่ชาวสวนชาวไร่จะไม่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ยาฆ่าแมลง สารเคมีป้องกันกำจัดเชื้อรา หรือสารเคมีอื่น ๆ ที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพผู้บริโภค

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้นำแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา แนวทางความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผลไม้ อำเภอลำลูกเกด จังหวัดเพชรบูรณ์ ดังนั้นในบทนี้ผู้วิจัยจึงได้แสดงภาพรวมของทฤษฎี รวมถึงผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

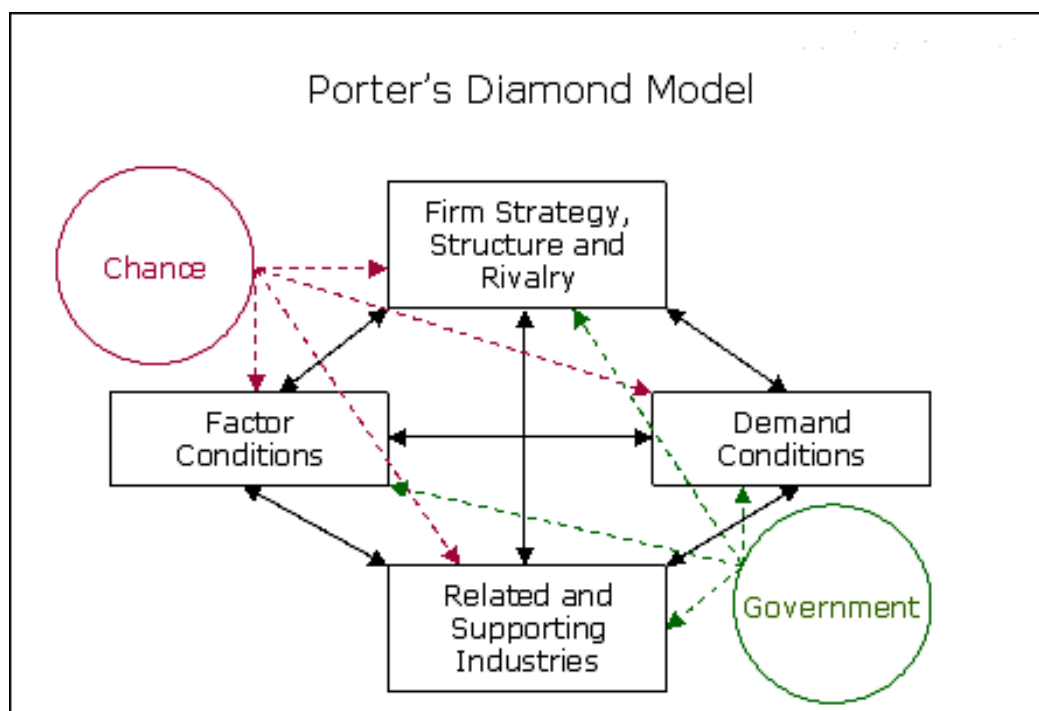
1. ทฤษฎีระบบเพชรที่สมบูรณ์ (Diamond Model)
2. แนวคิดในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis)
3. แนวคิดในการพัฒนากลยุทธ์
4. แนวคิดในการพัฒนาศักยภาพ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีและแนวคิดในการศึกษา

1. ทฤษฎีระบบเพชรที่สมบูรณ์ (Diamond Model)

ทฤษฎีระบบเพชรที่สมบูรณ์นำเสนอโดย ศาสตราจารย์ Michael E. Porter แสดงถึงตัวแบบที่สามารถวิเคราะห์ได้ถึงสาเหตุที่ทำให้ศักยภาพในการแข่งขันของประเทศหนึ่งมากกว่าประเทศหนึ่ง ทั้งนี้ เพราะแบบจำลองได้แสดงถึงองค์ประกอบหลัก และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถหรือความได้เปรียบในการแข่งขันของอุตสาหกรรมของประเทศใดประเทศหนึ่ง อันมีผลต่อการพัฒนาและการปรับตัวของ อุตสาหกรรมนั้น โดยจากแบบจำลองมี 4 องค์ประกอบที่สำคัญซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนสภาวะแวดล้อมทางการแข่งขัน เพื่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันทางอุตสาหกรรมได้ ได้แก่ (1) ปัจจัยการผลิตในประเทศ (Factor Conditions) (2) อุปสงค์ในประเทศ (Demand Conditions) (3) อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนกัน (Related and Supporting Industries) และ (4) ยุทธการโครงสร้าง และ สภาพการแข่งขันของประเทศ (Firm Strategy, Structure and Rivalry) นอกจากนี้ยังมีอีก 2 ปัจจัย คือ

เหตุสุดวิสัย และภาครัฐบาล ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อองค์ประกอบทั้ง 4 อันสามารถส่งผลกระทบทั้งทางบวก และทางลบต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

รูปที่ 2-1 ระบบเพชรที่สมบูรณ์ (Diamond Model)

ที่มา : Michael Porter -The Competitive Advantage of Nations.

1) ปัจจัยการผลิตในประเทศ (Factor Conditions) เป็น การวิเคราะห์ถึงปัจจัยการผลิตและโครงสร้างพื้นฐานในด้านต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการแข่งขันของบริษัทในคลัสเตอร์หนึ่ง ประกอบด้วย

- ทรัพยากรมนุษย์
- ทรัพยากรทุน
- โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ เช่น ถนน ท่าเรือ ท่าอากาศยาน ไฟฟ้า ประปา
- วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- ทรัพยากรธรรมชาติ

2) อุปสงค์ในประเทศ (Demand Conditions) เป็นการวิเคราะห์ถึงคุณภาพของอุปสงค์ภายในประเทศมากกว่าปริมาณ รวมทั้งพิจารณาถึงความพิถีพิถัน และระดับความต้องการด้านคุณภาพ

และรูปแบบของผู้บริโภค ซึ่งกระตุ้นให้ผู้ประกอบการในประเทศ ต้องปรับตัวและพัฒนาการผลิตสินค้า นอกจากนี้อุปสงค์ของผู้บริโภคภายในประเทศที่มีความสำคัญในการคาดการณ์อุปสงค์ของผู้บริโภคในประเทศอื่น

3) อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนกัน (Related and Supporting Industries) เป็นการวิเคราะห์ถึงการมีอยู่และคุณภาพของผู้ผลิตหรือจัดหาวัตถุดิบในท้องถิ่น ซึ่งช่วยเสริมให้ห่วงโซ่การผลิตมีความเข้มแข็งและต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังพิจารณาถึงระดับของการประสานความร่วมมือกันของธุรกิจต่างๆ ในคลัสเตอร์

(4) ยุทธการโครงสร้าง และสภาพการแข่งขันของประเทศ (Firm Strategy, Structure and Rivalry) เป็นการวิเคราะห์ถึงสภาพแวดล้อมที่ธุรกิจเกิดขึ้น ตลอดจนธรรมชาติของการแข่งขันในท้องถิ่น แผนภาพด้านล่างเป็นการอธิบายถึงบริบทของการแข่งขันโดยใช้เครื่องมือที่พัฒนา โดยศาสตราจารย์ ไมเคิล อี. พอร์เตอร์ ที่เรียกว่า “Five Force Model” โดยแบ่งปัจจัยที่จะทำการวิเคราะห์เป็น 5 ปัจจัยที่มีแรงกระทำกับธุรกิจโดยตรง (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2565) ดังนี้คือ

1. อำนาจต่อรองจากลูกค้า (Power of Customers) สภาพการแข่งขันที่สูงขึ้นในปัจจุบัน ผู้ค้าต้องตระหนักว่าผู้ซื้อหรือลูกค้าก็มีอำนาจการต่อรองเช่นกัน อย่างเช่น การกำหนดราคาซื้อสินค้าให้ต่ำลง หรือการขอเพิ่มคุณภาพสินค้ามากขึ้น หากผู้ค้ายื่นกรานที่จะไม่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าก็อาจจะทำให้ลูกค้าหันไปซื้อสินค้าจากเจ้าอื่นซึ่งหากเป็นเช่นนั้นต่อไปท่านอาจจะไม่เหลือลูกค้าเลยก็เป็นได้ แต่หากผู้ค้ายอมลดราคาสินค้าก็ทำให้รายได้ลดลง หรือหากเพิ่มคุณภาพสินค้าก็ทำให้ต้นทุนสูงขึ้นด้วย ซึ่งปัจจัยทั้ง 2 ทางนี้มีผลทำให้กำไรที่ผู้ค้าได้รับลดลงไปด้วย โดยเฉพาะธุรกิจที่มีความสนใจจากกลุ่มลูกค้าน้อยอยู่แล้วยิ่งจะทำให้ลูกค้ามีอำนาจต่อรองมากยิ่งขึ้น และจะยิ่งน่าเป็นห่วงยิ่งขึ้นหากลูกค้ารวมกลุ่มกันเพื่อต่อรองในสิ่งที่พวกเขาต้องการ

ดังนั้นการแก้ไขสถานการณ์ดังกล่าวมีหลายหนทางด้วยการ อย่างเช่นสร้างการรวมกลุ่มกันของผู้ค้าสินค้าชนิดเดียวกันเพื่อกำหนดราคาขั้นต่ำที่สุดที่สามารถจะขายได้ เมื่อเรามาตกลงกันกับร้านค้าหรือธุรกิจประเภทเดียวกันได้ก็จะทำให้ลูกค้าไม่สามารถต่อรองได้มากเท่าใดนัก แต่วิธีดังกล่าวก็เป็นการยากที่จะร่วมมือกับผู้ค้าสินค้าประเภทเดียวกันได้ทั้งหมดเพราะอย่าลืมว่าหากสถานะตลาดโดยรวมฟื้นฟูลขึ้น คู่แข่งที่เคยร่วมมืออาจเปลี่ยนไป อีกวิธีหนึ่งที่ผู้ค้าสามารถเลือกใช้ได้คือการแข่งขันนอกเหนือด้านราคา เช่น ด้านคุณภาพ ด้านบริการ แพคเกจของสินค้า การทำแบรนด์ หรือการสร้างความแตกต่างเป็นเอกลักษณ์ของสินค้าโดยไม่ต้องลดราคาขายลง

2. อำนาจต่อรองจากซัพพลายเออร์ (Power of Suppliers) แรงกระทำกับธุรกิจนี้มา จากซัพพลายเออร์ซึ่งมีหน้าที่ส่งวัตถุดิบสำหรับการผลิตให้กับเรา เช่นนั้นยังซัพพลายเออร์ที่ผลิตวัตถุดิบ ชนิดนั้นๆ มีจำนวนน้อยรายด้วยแล้ว จะส่งผลให้อำนาจการต่อรองของเราน้อยลงไปอีกเพราะซัพพลายเออร์ที่มีน้อยรายมักจะรวมกลุ่มกันกำหนดราคาขายหรือลดคุณภาพลง โดยที่เราไม่สามารถต่อรองอะไรได้มากนัก และเมื่อเราซื้อวัตถุดิบมาในราคาสูงก็ส่งผลให้ต้นทุนผลิตของเราสูงขึ้น และหากราคาขายไม่สามารถขยับขึ้นได้ก็ยิ่งทำให้ธุรกิจอยู่ในสถานะเสี่ยงสูงขึ้น

ดังนั้นวิธีที่จะรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าวนี้ได้หลายทางยกตัวอย่างเช่น เราสามารถรวมกลุ่ม ในธุรกิจที่ผลิตสินค้าชนิดเดียวกันเพื่อต่อรองกับซัพพลายเออร์ หรืออาจรวมกลุ่มกันเพื่อซื้อสินค้าที่ละ มากๆเพื่อให้ราคาของวัตถุดิบถูกลง และเป็นการช่วยให้ซัพพลายเออร์ลดต้นทุนภายในลงได้อีกทำให้รู้สึก ว่าได้ประโยชน์กันทั้งสองฝ่าย เป็นการสร้างสัมพันธ์ที่ดีในระยะยาวอีกด้วย

3. การคุกคามของผู้ประกอบการรายใหม่ (Threat of New Entrants) ในหัวข้อนี้เรามารู้ กันด้วยความยากง่ายของการเข้าสู่ตลาดของผู้ประกอบการรายใหม่ซึ่งมีผลต่อการคุกคามโดยการมีคู่แข่ง เพิ่มขึ้น โดยเราต้องเข้าใจก่อนว่าธุรกิจประเภทใดๆก็ตามหากอยู่ในช่วงขาขึ้นมียอดขายสูงกำไรดี ก็เป็น เรื่องปกติที่คนอื่นจะให้ความสนใจอยากจะทำธุรกิจประเภทเดียวกันเพิ่มขึ้น และยังอุปสรรคในการเริ่มต้น ธุรกิจมีน้อยด้วยแล้วยิ่งทำให้อัตราการเกิดใหม่ของผู้ประกอบการในธุรกิจเดียวกันเพิ่มสูงขึ้น และส่งผลให้ ส่วนแบ่งทางการตลาดที่เราเคยได้รับลดน้อยลงไป โดยธุรกิจขนาดใหญ่อาจจะไม่กังวลในข้อนี้เท่าไรนัก เนื่องจากกำลังในการผลิตมาก ทำให้ได้รับวัตถุดิบมาในราคาถูกกว่าธุรกิจขนาดเล็กอีกทั้งระบบการบริหาร จัดการมีประสิทธิภาพกว่าผู้ประกอบการรายใหม่จึงทำให้ไม่ค่อยมีผลกระทบเท่าใดนัก ในส่วนขอกิจการ ขนาดเล็กก็ต้องมีกลยุทธ์รับมือกับสถานการณ์ดังกล่าวเช่น ข้อดีของธุรกิจขนาดเล็กคือเข้าถึงลูกค้าโดยตรง ได้มากกว่าก็อาจจะสร้างความสัมพันธ์อันดีกับลูกค้าโดยตรงซึ่งแน่นอนว่าส่งผลให้ลูกค้าที่พึงพอใจจะหัน มาซื้อสินค้าและบริการกับผู้ประกอบการรายย่อยบ่อยขึ้น หรืออาจกลายเป็นฐานลูกค้าที่เหนียวแน่นจน นำมาซึ่งความจงรักภักดีต่อแบรนด์สินค้านั้นๆ ในส่วนวิธีที่จะป้องกันการเพิ่มขึ้นของผู้ประกอบการราย ใหม่ก็มีมากมาย ยกตัวอย่างเช่นการสร้างความแตกต่างของสินค้า สร้างความโดดเด่นจนเลียนแบบได้ยาก ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นอุปสรรคสำหรับผู้ประกอบการรายใหม่ที่คิดจะเข้ามาแข่งขันในตลาด

4. การคุกคามจากสินค้าทดแทน (Threat of Substitutes) แรงกดดันในหัวข้อนี้กล่าวถึง สินค้าที่มาทดแทนสินค้าที่เราจำหน่ายอยู่ แต่ไม่ใช่สินค้าประเภทเดียวกันหากแต่วัตถุประสงค์ในการใช้ งานคล้ายกันหรือเหมือนกัน ทำให้เพิ่มทางเลือกแก่ลูกค้าในการเลือกซื้อสินค้าทดแทนหากพิจารณาแล้วว่า คุ่มค่ากว่าสินค้าของเรา ยกตัวอย่างเช่นสินค้าประเภทกล้องถ่ายรูปในอดีตใช้ฟิล์มในการถ่ายภาพ ปัจจุบัน

เปลี่ยนเป็นกล้องดิจิทัลซึ่งมีความสะดวกมากกว่าแต่วัตถุประสงค์ยังคงเป็นการถ่ายภาพเช่นเดิม ถึงแม้ในยุคเริ่มแรกกล้องดิจิทัลจะไม่มีคุณภาพความละเอียดเทียบเท่ากับกล้องฟิล์มมีเพียงแค่ความสะดวก แต่ได้รับการพัฒนามีความละเอียดสูงขึ้นจนปัจจุบันสามารถทดแทนฟิล์มถ่ายภาพได้เกือบทั้งหมด แต่ที่กล่าวมายังไม่ใช่ชัยชนะของสินค้าประเภทกล้องฟิล์มอย่างแท้จริง ปัจจุบันสมาร์ทโฟนสามารถถ่ายภาพได้มีความละเอียดและลูกเล่นไม่แพ้กัน อีกทั้งยังมีฟังก์ชันการใช้งานอื่นๆ อาทิ เป็นโทรศัพท์ เครื่องคิดเลข แผนที่ และอีกมากมายรวมทั้งยังพกพาสะดวก ทำให้สมาร์ทโฟนก็เป็นหนึ่งในสินค้าทดแทนกล้องถ่ายรูปได้

แต่ก็เชื่อว่าไม่มีหนทางรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าว ดังเช่นกล้องฟิล์มถึงแม้จะไม่เป็นที่นิยมแล้วแต่ยังมีกลุ่มคนที่อนุรักษ์ฟิล์มถ่ายภาพ และยังคงใช้กันอยู่โดยฟิล์มสามารถขายได้ในราคาที่สูงขึ้นเนื่องจากกลายเป็นของหายาก กล้องดิจิทัลถึงแม้ว่าจะมีสมาร์ทโฟนเป็นสินค้าทดแทน ก็ยังได้รับความนิยมในหมู่คนรักการถ่ายภาพ หรืออาชีพช่างภาพ ที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าสินค้าแต่ละชนิดอาจจะมีบางฟังก์ชันที่ทดแทนกันได้ แต่ก็ไม่ใช้ทั้งหมดที่จะแทนกันได้จึงขอกล่าวว่าผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพ การปรับปรุงรูปลักษณ์ และการสร้างแบรนด์ให้ติดตลาด หากทำทุกอย่างจนมีกลุ่มลูกค้าที่ภักดีต่อแบรนด์แล้วก็จะทำให้ลูกค้ากลุ่มดังกล่าวบอกปากต่อปากไปไม่รู้จบ และทำให้สินค้าของเรามีเอกลักษณ์และคุณค่าน่าซื้อมากกว่าสินค้าทดแทนก็ได้

5. การแข่งขันของผู้ที่อยู่ในอุตสาหกรรม (Industry Rivalry) ในหัวข้อนี้คือการวิเคราะห์ความรุนแรงของตลาดอันประกอบจากปัจจัย 4 ข้อข้างต้น อำนาจต่อรองจากลูกค้า อำนาจต่อรองจากซัพพลายเออร์ การคุกคามของผู้ประกอบการรายใหม่ และการคุกคามจากสินค้าทดแทน โดยหากวิเคราะห์โดยรวมแล้วตลาดนั้นๆมีการแข่งขันสูง เราก็ควรเตรียมพร้อมให้ดี วางแผนกลยุทธ์ให้รัดกุมหากต้องการเข้าสู่ตลาดนั้นๆเพื่อลดความเสี่ยงและเสริมสร้างให้องค์กรแข็งแกร่งต่อไป

2. แนวคิดในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis)

หลักการสำคัญของ SWOT ก็คือการวิเคราะห์โดยการสำรวจจากสภาพการณ์ 2 ด้าน คือ สภาพการณ์ภายใน และสภาพการณ์ภายนอก (Situation Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อให้รู้ตนเอง (รู้เรา) รู้จักสภาพแวดล้อม (รู้เขา) ชัดเจน และวิเคราะห์โอกาส-อุปสรรค การวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารขององค์กรทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายนอกองค์กร ทั้งสิ่งที่ได้เกิดขึ้นแล้วและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ที่มีต่อองค์กรธุรกิจ และจุดแข็ง จุดอ่อน และความสามารถ ด้าน

ต่าง ๆ ที่องค์กรมีอยู่ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์และการดำเนินตามกลยุทธ์ขององค์กรที่เหมาะสมต่อไป

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ อุปสรรค (SWOT Analysis) เครื่องมือชนิดนี้เป็นเครื่องมือที่ค่อนข้างใช้ได้ง่าย โดยให้สมาชิกของคลัสเตอร์ ช่วยกันระบุประเด็นใน 4 หัวข้อ คือ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ อุปสรรค ทั้งนี้ ประเด็นที่นำมาพิจารณาต้องเป็นประเด็นของคลัสเตอร์โดยรวม ไม่ใช่เป็นของผู้ประกอบการเพียง รายใดรายหนึ่ง

จุดแข็ง (S-Strengths) เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ในองค์กร ว่าปัจจัยใดภายในองค์กรที่เป็นข้อได้เปรียบหรือจุดเด่นขององค์กรที่องค์กรควรนำมาใช้ในการพัฒนาองค์กรได้ และควรดำรงไว้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กร และควรเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแข่งขัน และเป็นปัจจุบันของคลัสเตอร์ หมายความว่าต้องไม่ใช่จุดแข็งที่คลัสเตอร์เคยมีหรือคาดว่าจะมี ประเด็นนี้คลัสเตอร์ของเรามีความเข้มแข็งกว่าคู่แข่งอื่นหรือไม่

จุดอ่อน (W-Weaknesses) เป็นการวิเคราะห์ ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ในองค์กร นั้น ๆ เองว่าปัจจัยภายในองค์กรที่เป็นจุดด้อย ข้อเสียเปรียบขององค์กรที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้นหรือจัดให้หมดไป อันจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กร และเป็นประเด็นที่สมาชิกในคลัสเตอร์ช่วยกันระบุถึงสิ่งที่คิดว่าเป็นจุดอ่อน เมื่อเทียบกับคู่แข่งในปัจจุบัน และควรให้สมาชิกในคลัสเตอร์เป็นผู้กล่าวถึงประเด็นที่คิดว่าเป็นจุดอ่อนก่อน จากนั้นค่อยพิจารณาลำดับความสำคัญของแต่ละประเด็น

โอกาส (O-Opportunities)) เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกองค์กร ปัจจัยใดที่สามารถส่งผลกระทบประโยชน์ ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำเนินการขององค์กรในระดับมหภาค และองค์กรสามารถฉกฉวยข้อดีเหล่านี้มาเสริมสร้างให้หน่วยงานเข้มแข็งขึ้นได้สมาชิกในคลัสเตอร์ควรระบุถึงการเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะมาถึง หรือโอกาส ความเป็นไปได้สำหรับการเปลี่ยนแปลงที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของคลัสเตอร์ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือการพิจารณาถึง ปัจจัยภายนอกที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะนำคลัสเตอร์ไปสู่สิ่งที่ดีกว่า จากนั้นมาพิจารณาถึงลำดับความสำคัญ โดยประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ ในอันดับแรกควรเป็นประเด็นในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าของคลัสเตอร์

อุปสรรค (T-Threats) เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกองค์กรปัจจัยใดที่สามารถส่งผลกระทบในระดับมหภาค ในทางที่จะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางตรง และทางอ้อม ซึ่งองค์กรจะต้องหลีกเลี่ยงหรือปรับสภาพองค์กรให้มีความแข็งแกร่งพร้อมที่จะเผชิญ แรงกระทบดังกล่าวได้ และสมาชิกในคลัสเตอร์ควรระบุถึงปัจจัยภายนอกที่เป็นอุปสรรค อันจะส่งผล ให้การบรรลุถึงความสามารถในการแข่งขันยากขึ้น

กล่าวคือ การพิจารณาถึงสิ่งที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะส่งผลให้คลัสเตอร์ด้อยลง จากนั้นจึงพิจารณาถึงความน่าจะเป็นที่จะเกิดขึ้น พร้อมทั้งจัดลำดับความสำคัญและความน่าจะเป็นของอุปสรรคเหล่านั้น

3. แนวคิดในการพัฒนาคลัสเตอร์

United Nations Industrial Development Organization (2001) ได้ให้นิยามว่าคลัสเตอร์ คือ การรวมตัวของกลุ่มธุรกิจที่ตั้งในท้องถิ่นหรือพื้นที่ใกล้เคียงกัน โดยจะผลิตสินค้าหรือบริการที่มีลักษณะเหมือนกัน เกี่ยวข้องกัน หรือส่งเสริมกัน ทำให้ธุรกิจในกลุ่มคลัสเตอร์ต้องเผชิญปัญหาอุปสรรค โอกาสและความท้าทายทางธุรกิจที่คล้ายกัน การรวมกลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพโดยรวม และทำให้เกิดการกระจายตัวของความรู้เนื่องจากผู้ประกอบการรายใดคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ผู้ประกอบการรายอื่นสามารถนำไปปรับปรุงและพัฒนาต่อยอดได้ ซึ่งจะส่งเสริมการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันในระบบเศรษฐกิจบนฐานนวัตกรรมอีกด้วย

กึ่งพร ทองใบ, ราณี อีสัยกุล, วราภรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ, ชรินทร์ ชุนหพันธ์รักษ์, รชพร จันทรสว่าง (2561) อ้างใน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การสร้างกลุ่มคลัสเตอร์ ได้สรุปวิธีการสร้างการรวมกลุ่มอุตสาหกรรมไว้ 2 วิธี คือ

1. การสร้างการรวมกลุ่มอุตสาหกรรมจากอุตสาหกรรมที่มีลักษณะเด่นในสาขาหรือภาคเศรษฐกิจ โดยพิจารณาจากความเชื่อมโยงของอุตสาหกรรมหลักกับอุตสาหกรรมอื่นๆ เพื่อที่จะร่วมเป็นกลุ่มอุตสาหกรรม

2. การสร้างการรวมกลุ่มอุตสาหกรรมจากอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในพื้นที่โดยพิจารณาเปรียบเทียบความเชื่อมโยงของอุตสาหกรรมทั่วไปและอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพซึ่งอุตสาหกรรมที่มีความเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมอื่นมากที่สุดจะสามารถร่วมกันจัดตั้งเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมได้

การสร้างการรวมกลุ่มทั้ง 2 วิธีข้างต้น ในบางอุตสาหกรรมอาจมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่แท้จริง เนื่องจากการเชื่อมโยงระหว่างที่ตั้งของกลุ่มอุตสาหกรรมที่แข็งแกร่งในพื้นที่เดียวกัน ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ที่ไม่แท้จริงสามารถแก้ไขได้ โดยใช้ตารางปัจจัยการผลิต ผลผลิต ข้อกำหนดของอุตสาหกรรมและองค์ความรู้เกี่ยวกับอุตสาหกรรมได้ นอกจากนี้อุตสาหกรรมหนึ่ง ๆ สามารถเป็นส่วนหนึ่งของการรวมกลุ่มอุตสาหกรรมได้มากกว่าหนึ่งเครือข่าย อย่างไรก็ตามการรวมกลุ่มอุตสาหกรรมมีหลายรูปแบบ และอุตสาหกรรมบางประเภทเป็นทั้งผู้จัดจำหน่ายวัตถุดิบและผู้บริโภคของอุตสาหกรรมอื่นอีกหลายอุตสาหกรรม ซึ่งอุตสาหกรรมเหล่านี้เป็นอุตสาหกรรมสำคัญในทางเศรษฐกิจและยังทำให้เกิดความสอดคล้องกันระหว่างการผลิตและการรวมกลุ่มอุตสาหกรรมต่างๆ อีกด้วย

หลักในการพัฒนาคลัสเตอร์

1. กระตุ้นจิตสำนึกให้เกิดการรวมกลุ่ม (Promotion and Mobilization)
 - กระตุ้นให้สมาชิกเกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของการรวม
 - สร้างความเข้าใจในทิศทาง เป้าหมายและกระบวนการทำงานร่วมกันของกลุ่ม
 - จัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ (Team-building) เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในกลุ่มสมาชิก
 - จัดความโครงสร้างและการบริหารงานของกลุ่มอย่างเป็นระบบ
2. วิเคราะห์สถานภาพของคลัสเตอร์ (Diagnosis)
 - ศึกษาวิเคราะห์ สถานภาพของกลุ่มอุตสาหกรรม (SWOT Analysis)
 - สำรวจ วิเคราะห์ วินิจฉัยขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มอุตสาหกรรมตาม

แผ่นภูมิ Diamond Model โดยจัดทำเป็นแผนภาพคลัสเตอร์ (Cluster Map)

 - การวิเคราะห์สถานภาพของคลัสเตอร์เพื่อการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกคลัสเตอร์เป็นสำคัญ
3. จัดทำยุทธศาสตร์(Collaborative Strategy)
 - จัดทำแผนแม่บท (Master Plan) และแผนปฏิบัติการ (Action Plan) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบ PCM (Project Cycle Management Method) โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) กลยุทธ์ (Strategy)
 - จัดทำโครงการ (Project) ต่างๆ โดยมีการกำหนดรายละเอียดที่ชัดเจนถึง วัตถุประสงค์ กิจกรรม ผลลัพธ์ที่ต้องการ ผู้รับผิดชอบ ระยะเวลา และงบประมาณ
 - ยุทธศาสตร์ของกลุ่มควรมีความสอดคล้องกันและเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ของจังหวัดของภูมิภาคนั้นๆ
4. นำไปสู่การปฏิบัติ (Implementation)
 - นำโครงการนำร่อง (Pilot Project) มาปฏิบัติจริงให้เห็นผล โดยเลือกจาก
 - โครงการที่มีความสำคัญเร่งด่วน
 - โครงการที่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์
 - โครงการที่สามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกในกลุ่มได้มากที่สุด
 - ประเมินผลการดำเนินงานเพื่อนำมาเป็นบทเรียน (Lesson Learned) ในการพัฒนา

กลุ่มต่อไป (Thailand Cluster Hub, ม.ป.ป.)

ข้อได้เปรียบของคลัสเตอร์

สุทธิไกร ดอกเกียะ (2561) กล่าวว่า คลัสเตอร์สามารถเปรียบเทียบกับคำกล่าวที่ว่า “คนเดียวห้วยหายสองคนเพื่อนตาย” การที่บริษัทหรือองค์กรเข้ามาร่วมอยู่ในกลุ่มในลักษณะของคลัสเตอร์จะมีข้อได้เปรียบกว่าการดำเนินธุรกิจอยู่เพียงลำพังในหลายประการและที่เห็นได้อย่างชัดเจนได้แก่

1. สามารถจัดหาองค์ประกอบพิเศษสำหรับการผลิตได้ง่าย
2. เข้าถึงแหล่งทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและเชี่ยวชาญเฉพาะด้านได้ง่าย
3. เป็นกิจกรรมการผลิตที่เสริมซึ่งกันและกัน (Complementarities)
4. ผู้ประกอบการในคลัสเตอร์สามารถเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศได้ง่าย
5. ทำให้เกิดการพัฒนาด้านนวัตกรรม
6. การแข่งขันภายในทำให้ผู้ประกอบการต้องปรับปรุงประสิทธิภาพและคุณภาพอย่างต่อเนื่อง
7. ส่งเสริมให้เกิดการเริ่มและขยายตัวของธุรกิจใหม่ๆ ในคลัสเตอร์

ประโยชน์ของคลัสเตอร์

คงจะเป็นการยากที่จะกล่าวว่าเมื่อเข้าร่วมคลัสเตอร์แล้วจะได้ประโยชน์อะไรบ้างเพราะว่าคลัสเตอร์แต่ละกลุ่มก็จะมีรูปแบบ ลักษณะและหัวข้อความร่วมมือที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับความพร้อมและความต้องการของสมาชิกในคลัสเตอร์นั้นๆ ไม่มีรูปแบบสำเร็จรูปดังนั้นประโยชน์ที่ได้รับก็จะเป็นผลมาจากความร่วมมือที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ในการพัฒนาคลัสเตอร์ในต่างประเทศจะพบว่าคลัสเตอร์นั้นก่อให้เกิด

ประโยชน์แก่สมาชิกในหลายด้านด้วยกัน เช่น

- ความร่วมมือด้านการลดต้นทุนการผลิต
- ความร่วมมือด้านการตลาด
- ความร่วมมือด้านเทคโนโลยี
- ความร่วมมือด้านนวัตกรรม
- ความร่วมมือด้านการวิจัยและพัฒนา
- ความร่วมมือด้านการลงทุน
- ความร่วมมือด้านการพัฒนาบุคลากร

การแบ่งระดับศักยภาพกลุ่มคลัสเตอร์

ระดับศักยภาพของคลัสเตอร์จะแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม เรียงตามลำดับศักยภาพต่ำไปยังศักยภาพสูง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) ดังนี้

กลุ่มที่ 1 หมายถึง กลุ่มที่เพิ่งเริ่มรวมตัวกัน (Initiation/Formation Cluster) - มีลักษณะเป็นกลุ่มการผลิต/บริการที่มีอยู่หนาแน่นพอสมควรในทำเลหนึ่งๆ ซึ่งเป็นไปตาม ธรรมชาติ (Traditional Cluster) เพิ่งเริ่มมีการรวมตัวกันในลักษณะหลวม ๆ หรือเป็นกลุ่ม ที่จัดตั้ง แต่ยังไม่มีความเชื่อมโยงกันอย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น เครือข่ายการผลิตภาคเกษตรทั่วๆ ไป คลัสเตอร์กลุ่มนี้มักมีตลาดจำกัด ไม่มีกลุ่มลูกค้าที่ชัดเจน สินค้า/บริการเป็นลักษณะ ทั่วไปไม่มีจุดเด่น การแข่งขันในตลาดสูงมากและมักเน้นที่ราคาถูก ดังนั้น การส่งเสริม และผลักดันคลัสเตอร์กลุ่มนี้จึงต้องมีเป้าหมายการพัฒนาในหลายด้านไปพร้อมๆ กัน เช่น การผลิต การบริหารจัดการ และการตลาด เป็นต้น

สำหรับขั้นตอนการพัฒนาคลัสเตอร์ต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 เนื่องจากมีการรวมตัว ในลักษณะหลวมๆ โดยเริ่มจากการตรวจสอบความพร้อม

กลุ่มที่ 2 หมายถึง กลุ่มที่กำลังแสวงหาทิศทาง (Seeking Direction) - เป็นกลุ่มที่ รวมตัวกันอย่างหลวมๆ เหมือนกับกลุ่มแรก แต่มีอุปสงค์และโอกาสทางการตลาดสำหรับ สินค้าและบริการของกลุ่มดีพอสมควร มีกลุ่มลูกค้าชัดเจน แต่คลัสเตอร์เองยังไม่สามารถ เข้าถึงตลาดดังกล่าวได้ ซึ่งอาจเป็นเพราะคุณภาพสินค้าหรือรูปแบบบริการที่ไม่สอดคล้อง กับความต้องการของลูกค้า ขาดการจัดการสินค้าที่มีประสิทธิภาพ ฯลฯ เป้าหมายของ การพัฒนาคลัสเตอร์คือ การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานสินค้า และส่งเสริมการตลาด

เป็นหลัก เช่น สินค้ากลุ่ม OTOP หรือสินค้ากลุ่มอาหารสำเร็จรูป สำหรับขั้นตอนการพัฒนาคลัสเตอร์ต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 เช่นเดียวกัน เนื่องจาก มีการรวมตัวในลักษณะหลวมๆ โดยเริ่มจากการตรวจสอบความพร้อม

กลุ่มที่ 3 หมายถึง กลุ่มกำลังพัฒนา (Developing Cluster) - เป็นกลุ่มการผลิต/ บริการที่รวมตัวกันอย่างเข้มแข็งและมีระดับการพัฒนาค่อนข้างดี ผู้มีส่วนได้เสียต่างมีความ เข้าใจในปัญหาและเป้าประสงค์ของกลุ่ม มีความพยายามที่จะพัฒนาตนเองและแสวงหา กลยุทธ์ เพื่อให้อยู่รอดและเติบโตได้ ในขณะที่มีตลาดที่จำกัดหรือตลาดสินค้าของตน กำลังถดถอย หรือกำลังเผชิญกับคู่แข่งที่มีความได้เปรียบในด้านต้นทุน เป้าหมายการ พัฒนาคลัสเตอร์จึงต้องมีการพัฒนาสินค้า/บริการใหม่ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงหรือความ ต้องการของลูกค้า หรือแสวงหาตลาดเฉพาะ (Niche Market)

สำหรับขั้นตอนการพัฒนาคลัสเตอร์อาจเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนที่ 3 หรือขั้นตอนที่ 4 เพื่อ ทบทวน เป้าประสงค์หรือพันธกิจใหม่ หรือกำหนดยุทธศาสตร์ใหม่ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ของตลาดที่มีอย่างรวดเร็ว

กลุ่มที่ 4 หมายถึง กลุ่มที่มีศักยภาพสูง (High Potential Cluster) - เป็นกลุ่มการ ผลิต/บริการที่ รวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง มีระดับการพัฒนาที่ก้าวหน้าอย่างเห็นได้ชัด เช่น สามารถกำหนดกลยุทธ์และ แผนงาน และดำเนินการโดยลำพัง มีความคิดริเริ่มและความ สามารถในการแสวงหาตลาดได้ และมี โอกาสทางการตลาดดี มีกลุ่มลูกค้าชัดเจน เป้าหมาย การพัฒนาคลัสเตอร์เพื่อการส่งเสริมและสนับสนุน จึงเน้นที่การสร้างสภาวะแวดล้อมทางธุรกิจ ให้มีปัจจัย และโครงสร้างพื้นฐานที่ดี ตัวอย่างเช่น การแก้ไข ข้อติดขัดที่เกี่ยวกับกฎระเบียบ นโยบายของรัฐ ส่งเสริมการพัฒนาการสร้างฝีมือแรงงาน สนับสนุน งานวิจัย เป็นต้น สำหรับขั้นตอนการพัฒนาคลัสเตอร์อาจเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนที่ 3 หรือขั้นตอนที่ 4 เพื่อ ทบทวนเป้าประสงค์หรือพันธกิจใหม่ หรือกำหนดยุทธศาสตร์ใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพ ปัญหาที่มีอยู่

ระดับการพัฒนาของคลัสเตอร์และโอกาสทางการตลาดในกลุ่มศักยภาพต่างๆ อาจเกิด จากสาเหตุหรือมีที่มาแตกต่างกัน ซึ่งนอกจากใช้ลำดับขั้นตอนการพัฒนาคลัสเตอร์ และ วิธีการโดยทั่วไปแล้ว ผู้ทำหน้าที่ประสานการพัฒนาคลัสเตอร์จะต้องเข้าใจสถานการณ์และ ต้องอาศัยประสบการณ์ในการ ปฏิบัติงาน แล้วแต่กรณี เช่นถ้าความอ่อนแอของกลุ่มเกิดจาก ความไม่ตระหนัก ไม่เข้าใจหลักการ ผู้ ประสานงานจะต้องใช้เวลาในการสร้างความเข้าใจ ให้มากขึ้นและมีตัวอย่างความสำเร็จ ของคลัสเตอร์อื่นๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจ หรือถ้าความอ่อนแอของกลุ่มเกิดจากผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกัน/ เป้าประสงค์ต่างกัน ของผู้ มีส่วนได้เสีย ผู้ประสานงานจำเป็นต้องเป็นผู้มีทักษะและประสบการณ์ในการ จัดการความ ขัดแย้งสูง และอาจต้องลดขนาด/กิจกรรมของคลัสเตอร์โดยเริ่มที่เฉพาะกลุ่มผู้ที่มีแนวคิด เป้าประสงค์ร่วมกันก่อน เมื่อประสบผลสำเร็จแล้วจึงค่อยขยายวงกว้างออกไป เป็นต้น

แนวคิดในการพัฒนาศักยภาพ

ในการพัฒนาศักยภาพส่วนบุคคลให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะความทันสมัย ทั้งทางด้าน ส่วนตัว และองค์กรเป็นการเตรียมพร้อมเพื่อก้าวไปพร้อมๆ กับองค์กรที่มีการเปลี่ยนแปลงและ เจริญเติบโต โดยนักวิชาการหลายๆท่านให้แนวความคิดไว้ ดังนี้

ชูชัย สมितिไกร (2554 : 5) วัตถุประสงค์ในการพัฒนาศักยภาพบุคลากร เพื่อการพัฒนาศักยภาพ บุคลากรที่หน่วยงานเป็นผู้จัด ได้แก่ การปฐมนิเทศบุคลากรใหม่ การอบรม การประชุมสัมมนา หรือ การ ประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การศึกษาต่อ การสับเปลี่ยนหมุนเวียนงานและการพัฒนาศักยภาพ

ที่ บุคลากรเป็นผู้ดำเนินการเอง ได้แก่ การศึกษาจากตำรา ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ การศึกษาจากคู่มือ การปฏิบัติงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากเพื่อนร่วมงาน การสอนงานโดยผู้บังคับบัญชา หรือบุคคลอื่น ๆ รวมทั้งหลักสูตรที่เหมาะสมในการพัฒนา

เพชสมิทธิ แพะ มิวส์ (Pace, Smith and Mills 1991 : 10-11) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากร เป็น การพัฒนาบุคลากรในองค์กรเพื่อนำไปสู่คุณภาพที่ดีขึ้น ผลผลิตที่มากขึ้น และต้องเกิดความพึงพอใจ กับ ผู้ปฏิบัติงาน ผู้จัดการ และบุคคลต่าง ๆ ในองค์กร ซึ่งจะเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ตัวบุคคล โดยใช้วิธีบูรณาการผสมผสานบทบาทต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเอง (Individual Development) การพัฒนาอาชีพ (Career Development) และ การพัฒนาองค์กร (Organization Development) เพื่อให้สมาชิกขององค์การทำงานได้ตามเป้าหมายขององค์กร โดยมุ่งเน้นการพัฒนา ระบบ (ชีวิต-องค์กร-สังคม) ให้ดีขึ้น

สมคิด บางโม (2553) กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพบุคลากร หมายถึง กรรมวิธีต่าง ๆ ที่สามารถ เพิ่มพูนความรู้ความชำนาญและประสบการณ์เพื่อให้ทุกคนในหน่วยงานหนึ่งสามารถปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีความมุ่งหมายที่จะพัฒนาทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานให้เป็นไปในทางที่ดี ให้มีกำลังใจ รักงาน และให้มีความคิดที่จะหาทางปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น

เกรียงศักดิ์ ชะเอมไทย (2553) กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรบุคคล (Human Resource Development) ว่าจะต้องมองบุคคลเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า และสามารถใช้ ประโยชน์อย่างมาก ต่อการเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการทำงานขององค์กร จะต้อง ประกอบด้วยแนวคิดและกิจกรรม 3 ประการ คือ การฝึกอบรม (Training) โดยมีจุดเน้นของการพัฒนา บุคลากรที่งาน ด้านการศึกษา (Education) จุดเน้นของการพัฒนาบุคลากรที่ตัวบุคคลและด้านการพัฒนา (Development) และ จุดเน้นของการพัฒนาบุคลากรที่องค์กรและสังคม

วอลเนอร์ (Woolner, 1992 : 9) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากร คือ การพัฒนาองค์กรให้เป็น องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) แนวคิดนี้จะเป็นการบูรณาการระหว่างการเรียนรู้และ การทำงานเข้าด้วยกัน ซึ่งสามารถนำมารวมกันได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบใน 3 ส่วน คือ ใน ระดับ บุคคล (Individual) ระดับกลุ่มหรือทีมผู้ปฏิบัติงาน (Work Groups of Team) และระดับ โดยรวม (The System)

สรุปได้ว่า ในการพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาความสามารถของบุคคลและกลุ่มคนในองค์กรช่วย พัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อนำไปสู่คุณภาพที่ดีขึ้น ผลผลิตที่มากขึ้น สามารถใช้ประโยชน์อย่างมาก ต่อการเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการทำงานขององค์กร จะต้อง ประกอบด้วยแนวคิดและ

กิจกรรม 3 ประการ คือ การฝึกอบรม (Training) ด้านการศึกษา (Education) ด้านการพัฒนา (Development)

แนวทางและวิธีการพัฒนาศักยภาพบุคลากร

สุจิตรา ธนนันท์ (2551, หน้า 21) แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นกลยุทธ์หลักที่องค์กรควรให้ความสำคัญเนื่องจากโลกของการทำงานยุคใหม่องค์กรส่วนใหญ่ต่างนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน ดังนั้น เมื่อพิจารณาแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะเห็นได้ว่ามีแนวทางที่สำคัญอยู่ 4 แนวทางได้แก่

- 1) การฝึกอบรม (Training) เป็นการพัฒนาพนักงานเพื่อไว้ใช้งานในปัจจุบัน (Present Job)
- 2) การศึกษา (Education) เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อการเรียนรู้ สำหรับงานในอนาคต (Future Job)
- 3) การพัฒนา (Development) จะมุ่งเน้นการพัฒนาทั้งคนและงานในอนาคต เช่น การพัฒนางานอาชีพ (Career Development) และการพัฒนาองค์กร (Organization Development)
- 4) การเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี (Learning)

Nadler และ Wiggs (1989,อ้างถึงใน ชลชาติ พุโธ และวิไลวรรณ วรคามิน, ม.ป.ป.,ออนไลน์) ได้อธิบายว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการวางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานและปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานขององค์กรให้สูงขึ้น โดยวิธีการฝึกอบรม การให้การศึกษา และการพัฒนา ขอบเขตของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงครอบคลุม 3 เรื่องด้วยกัน คือ

1) การฝึกอบรม (Training) เป็นกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อการเรียนรู้สำหรับงานปัจจุบัน มุ่งหวังให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ทันทีหรือมีพฤติกรรมการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการขององค์กร การฝึกอบรมมีความเสี่ยงอยู่บ้าง ที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมไม่อาจทำงานได้ตามความมุ่งหวังขององค์กรอาจเป็นเพราะการจัดหลักสูตรยังไม่เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ขั้นตอนการทำงาน เทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องใช้ หรือสภาพการแข่งขันผันแปรไปจากที่ได้คาดคะเนไว้

2) การศึกษา (Education) เป็นกระบวนการที่จัดขึ้น เพื่อเตรียมบุคคลให้มีความพร้อมที่จะทำงานตามความต้องการขององค์กรในอนาคต การศึกษายังคงต้องเกี่ยวกับการทำงานอยู่แต่จะแตกต่าง

ไปจากการฝึกอบรม เนื่องจากการเตรียมเรื่องงานในอนาคตที่แตกต่างไปจากงานปัจจุบัน การศึกษาจึงเป็นการเตรียมบุคลากรเพื่อการเลื่อนขั้นตำแหน่ง (Promotion) หรือให้ทำงานในหน้าที่ใหม่

3) การพัฒนา (Development) เป็นกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์แก่บุคลากรขององค์กร เป็นการช่วยเตรียมความพร้อมของบุคลากรสำหรับการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตและจุดหมายที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรขององค์กรช่วยให้บุคลากรขององค์กรได้เพิ่มพูนความรู้ ได้แสดงขีดความสามารถของตน ได้แสดงความคิดเห็นรวมทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความสามารถ ศักยภาพที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในออกมา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วีระพล ผ่องสุภา (2564) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันจากการรวมกลุ่มคลัสเตอร์อุตสาหกรรมของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันจากการรวมกลุ่มคลัสเตอร์อุตสาหกรรมของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อย และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่ผ่านการเข้าร่วมโครงการพัฒนาการรวมกลุ่มและเชื่อมโยงอุตสาหกรรม (คลัสเตอร์) ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม จำนวน 242 ตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยเป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ และใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ส่วนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 45 – 54 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี ส่วนใหญ่เป็นวิสาหกิจรายย่อยที่มีแรงงานไม่เกิน 5 คน หรือรายได้ไม่เกิน 1.8 ล้านบาทต่อปี และเป็นวิสาหกิจที่อยู่ในอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร นอกจากนี้ ยังพบว่า ปัจจัยตามแนวทฤษฎีระบบเพชร (Diamond Model) ที่ ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขัน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.65, S.D. = 0.693$) และด้านความสามารถในการแข่งขันจากการรวมกลุ่มคลัสเตอร์อุตสาหกรรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.77, S.D. = 0.828$)

ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยตามแนวทฤษฎีระบบเพชร (Diamond Model) ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันจากการรวมกลุ่มคลัสเตอร์อุตสาหกรรมของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม พบว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดอธิบายการผันแปรของตัวแปรตาม ได้ร้อยละ 49.4 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ 0.494 และในบรรดาตัวแปรรายด้านทั้งหมดมีตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม

คือ ความสามารถในการแข่งขันจากการรวมกลุ่มคลัสเตอร์อุตสาหกรรมของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 3 ปัจจัย คือ กลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขันของประเทศบทบาทของรัฐบาล และเหตุสุดวิสัยที่เป็นทั้งโอกาสและอุปสรรค

สุรณันท์ โพธิ์ชาธาร (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยใช้แนวทางคลัสเตอร์: กรณีศึกษา คลัสเตอร์อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารเพื่อสุขภาพ จังหวัดนครราชสีมา งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ จากการรวมกลุ่มคลัสเตอร์อุตสาหกรรมอาหารแปรรูปเพื่อสุขภาพ จังหวัดนครราชสีมา จากการพัฒนาผู้ประกอบการ SMEs โดยใช้แนวทางการพัฒนาคลัสเตอร์ซึ่งเป็นรูปแบบของการวิจัยและพัฒนา ผลการวิจัย พบว่า ผู้ประกอบการที่เป็นสมาชิกในกลุ่มคลัสเตอร์อุตสาหกรรมอาหารแปรรูปเพื่อสุขภาพ จังหวัดนครราชสีมา มีขีดความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้นในภาพรวมอยู่ในระดับมากและหากพิจารณาในรายละเอียดพบว่าด้านการเพิ่มความรู้ในการดำเนินธุรกิจเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันสูงสุดรองลงมาคือ ด้านการสร้างนวัตกรรม และด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน

ณัฐภาณี บัวดี และอดิเรก พันเขียว (2562) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วย ในอำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัย ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วย ในอำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก มีขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาปัจจัย และความต้องการในการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วย โดยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอแม่ระมาด จำนวน 2 คน และสัมภาษณ์ประธานและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่แปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วย 3 กลุ่ม จำนวน 6 คน และขั้นตอนที่ 2 การสร้างแนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีจากวิสาหกิจชุมชนบ้านแคว อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย ปัจจัยเอื้อ 5 ปัจจัย มีปัจจัยบุคลากรเป็นปัจจัยเอื้อมากที่สุด และปัจจัยขัดขวาง 7 ปัจจัย โดยมีปัจจัยการตลาดเป็นตัวขัดขวางมากที่สุด 2) กลุ่มมีความต้องการในการพัฒนาด้านการตลาดมากที่สุด และ 3) แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 4 แนวทาง ได้แก่ (1) การพัฒนาบุคลากร (2) การพัฒนาความรู้ ความสามารถ (3) การสร้างเครือข่าย และ (4) การสร้างความมีส่วนร่วมและค้ำประกัน

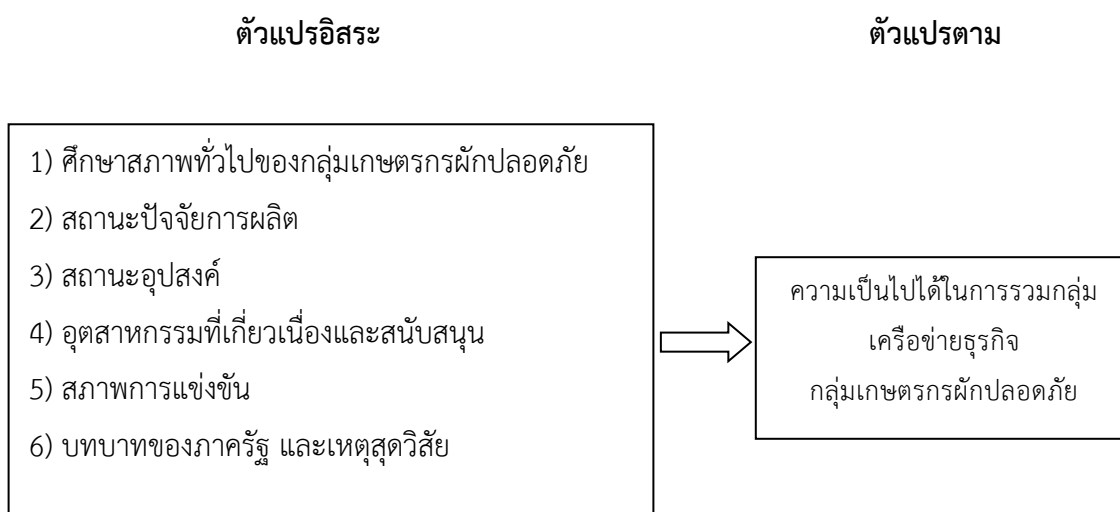
ฐานันท์ ตั้งจุฑา และ คณิดา ไกรสันติ (2560) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านลานไทร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านลานไทร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา โดยศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง จำนวน 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ประธานกลุ่ม 2) เจ้าหน้าที่ของรัฐ 3) ตัวแทนกลุ่ม เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยใช้การสังเกต สัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์เนื้อหาและนำข้อมูลมาสรุปอภิปรายผลจากการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านลานไทร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา พบว่า การจัดการที่ดีของวิสาหกิจชุมชน สิ่งสำคัญในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ประสบผลสำเร็จและสามารถยืนหยัดต่อไปได้นั้นจำเป็นต้องศึกษาบริบท และสถานการณ์ของวิสาหกิจชุมชนในเรื่องของจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค ที่เกิดขึ้นของวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนการศึกษาแนวทางการพัฒนากลุ่มหรือวิสาหกิจชุมชน การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของวิสาหกิจชุมชน และให้วิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการสนับสนุนงบประมาณหรือทรัพยากรอื่น ๆ ในการดำเนินการให้ตรงกับความต้องการและความจำเป็นที่แท้จริงของวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง หน่วยงานภาครัฐควรให้การส่งเสริมด้านการตลาดสนับสนุนจัดหาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าที่เพิ่มมากขึ้น ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ควรสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้กับสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า ด้านเงินทุนควรสนับสนุนแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ เพื่อการจัดซื้ออุปกรณ์และเครื่องจักรในการผลิตสมัยใหม่ ด้านการจัดการความรู้และข้อมูลส่งเสริมการอบรมเพิ่มพูนความรู้ในการผลิตให้แก่ผู้สนใจในชุมชนเพื่อถ่ายทอดไปยังสมาชิกรุ่นต่อไป ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอกส่งเสริมการศึกษาดูงานการจัดกิจกรรมและสร้างความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจชุมชนที่ผลิตสินค้าประเภทเดียวกันทั่วประเทศให้มากขึ้น

ณัฐพล บัวเปลี่ยนสี, ปรีดาพร อารักษ์สมบูรณ์, บุญชาติ คติวัฒน์ และวันเพ็ญ กลับกลาย (2561) ได้ศึกษาการจัดการห่วงโซ่อุปทานของสินค้าผักเบอร์ 8 เพื่อยกระดับศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร ในอำเภอนมสาร จ.ฉะเชิงเทรา การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบริบทของเกษตรกรผู้ปลูกผักเบอร์ 8 ใน อ.พนมสารคาม จ.ฉะเชิงเทรา และศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการห่วงโซ่อุปทานของสินค้าผักเบอร์ 8 โดยในการวิจัยใช้ กระบวนการ SCOR Model เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกระบวนการจัดการห่วงโซ่อุปทาน และนำเสนอ รูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานของสินค้าผักเบอร์ 8 เพื่อยกระดับศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร ด้วยกระบวนการ วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทั้งนี้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักคือ เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร กลุ่มเกษตรกร และผู้บริโภคผัก

เบอร์ 8 รวมทั้งสิ้น 60 คน ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการจัดการห่วงโซ่อุปทาน ของสินค้าผักเบอร์ 8 มีประเด็นปัญหาด้านการผลิตมากที่สุด รองลงมา คือ การวางแผนด้านการจัดซื้อ จัดหา และขนส่ง และด้านการจัดส่งสินค้าไปยังลูกค้า ตามลำดับ ส่วนด้านการรับคืนสินค้าไม่พบปัญหา ผู้วิจัยจึงเสนอแนะว่า ควรมีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิคการปลูกผักตามมาตรฐานอินทรีย์ มาตรฐาน GAP และมาตรฐานผักเบอร์ 8 ให้กับกลุ่มเกษตรกร ควรเพิ่มการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ผู้บริโภครับรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับผักเบอร์ 8 ทั้งทางด้านคุณภาพและแหล่งจำหน่าย ควรวางแผนการผลิตให้เหมาะสมกับฤดูกาล เพื่อรักษาผลผลิตและโอกาสทางการตลาด และควรสร้างเครือข่ายพันธมิตรความร่วมมือตลอดห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ให้มีประสิทธิภาพเพื่อช่วยยกระดับศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร

กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำมากำหนดกรอบความคิดในการศึกษาแนวทางความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอลำลูกเกด จังหวัดเพชรบูรณ์ ดังแสดงในรูปที่ 2-2

รูปที่ 2-2 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เรื่อง การศึกษาแนวทางความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพลูดภัย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ 1) เพื่อศึกษาบริบทชุมชน และบริบทเฉพาะของกลุ่มผู้ปลูกพลูดภัย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ 2) เพื่อพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพลูดภัย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ 3) เพื่อศึกษาแนวทางความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัยดังต่อไปนี้

วิจัยเอกสาร

ผู้วิจัยได้วิจัยเชิงเอกสารทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายคลัสเตอร์ ทัศนคติเอกสารงานวิจัย บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งเป็นการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (secondary Data) ทำการรวบรวมแนวคิด สร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย การศึกษาแนวทางความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพลูดภัย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงสำรวจ เพื่อรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นก่อนทำการทบทวนวรรณกรรมและสร้างกรอบแนวคิดงานวิจัย โดยทำการสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพลูดภัย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบในการทบทวนวรรณกรรมและสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยกำหนดโครงสร้างคำถามปลายปิดและปลายเปิด เพื่อสอบถามความคิดเห็น และแนวคิดของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพลูดภัย

การวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณในการศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบริบทชุมชน และบริบทเฉพาะของกลุ่มผู้ปลูกพลูดภัย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูก

ปลอดภัย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สร้างแบบสอบถาม เพื่อสอบถามกลุ่มเกษตรกรปลูกปลอดภัย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัย

ประชากรของการวิจัย คือ กลุ่มเกษตรกรปลูกปลอดภัย ในเขตพื้นที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งทำการปลูกผักปลอดภัย เพื่อการจำหน่าย ได้แก่

1. กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลปากดุก อำเภอหล่มสัก
2. กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก
3. กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลบ้านกลาง อำเภอหล่มสัก
4. กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก

จากการลงพื้นที่สำรวจสภาพของกลุ่มประชากร พบว่า มีกลุ่มเกษตรกรปลูกปลอดภัย ทั้งหมด 4 กลุ่ม ที่เข้าเกณฑ์การคัดเลือกตามคุณสมบัติของประชากรเป้าหมาย นักวิจัยจึงได้ใช้เพียงกลุ่มเกษตรกรปลูกปลอดภัย 4 กลุ่มเท่านั้น เพื่อสอบถามบริบทและการดำเนินงานของกลุ่มในการประเมินสถานการณ์ในการรวมกลุ่มเกษตรกรปลูกปลอดภัย ต่อไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากบุคคลที่เกี่ยวข้องภาครัฐ ซึ่งได้แก่ สถาบันการศึกษา สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบูรณ์ สำนักงานเกษตรอำเภอหล่มสัก ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรเพชรบูรณ์ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลปากดุก องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลปากช่อง องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลบ้านกลาง องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก ในมุมมองด้านการผลิต การจำหน่าย และการแข่งขัน

2.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและตำราทางวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับการเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่ม

- เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์โดยให้แบบสัมภาษณ์กับกลุ่มเกษตรกรปลูกปลอดภัย
- มีการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากการประชุมกลุ่ม
- นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับกลับมาวิเคราะห์

2.3 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การศึกษาแนวทางความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษานี้ มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพทั่วไปของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

ตอนที่ 2 ศึกษาความสามารถในการแข่งขันของการรวมกลุ่ม

ตอนที่ 3 ศึกษาแนวทางความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้รวบรวมมาได้จะใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชน และบริบทเฉพาะของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย ในเขตพื้นที่อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยใช้เครื่องมือหลักเป็นการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง ร่วมกับเทคนิคอื่น เช่น การสำรวจอย่างคร่าวๆ สืบค้นจากข้อมูลทุติยภูมิ การสังเกตและการสอบถามจากบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลได้ (Key Informant) จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยอาศัยค่าทางสถิติในรูปแบบร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตาราง และรูปภาพประกอบ โดยมีรายละเอียดในแบบสอบถาม ดังนี้

- สภาพตลาด ทิศทางและแนวโน้ม สภาพการแข่งขัน
- กระบวนการผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิต
- จำนวนสมาชิกกลุ่ม และแรงงาน ขนาด
- แหล่งทุน สถาบันการเงิน แหล่งความรู้สถาบันการศึกษา

2. เพื่อพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

- จัดอบรมให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจผักปลอดภัย โดยมีกิจกรรมพัฒนาศักยภาพกลุ่มในเรื่อง การพัฒนาระดับศักยภาพกลุ่มมาตรฐานการเพาะปลูก การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานผักปลอดภัย

3. เพื่อศึกษาแนวทางความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ

- การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ อุปสรรค (SWOT Analysis) โดยให้สมาชิกของกลุ่มเกษตรกรปลอดภัย ช่วยกันระบุประเด็นใน 4 หัวข้อ คือ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ อุปสรรค

- ศึกษาสถานการณ์การแข่งขันทางการตลาดของธุรกิจกลุ่มผักปลอดภัย ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ในการวิเคราะห์ประเด็นปัญหา ความต้องการ ศักยภาพข้อจำกัด และการค้นหาแนวทางการแก้ปัญหา

แนวโน้มความเป็นไปได้ของการรวมกลุ่มเครือข่าย (Cluster) ผักปลอดภัย ใช้การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันโดยใช้แบบจำลองระบบเพชร (Diamond Model) ของ Michael E. Porter ซึ่งประกอบด้วย (1) สถานะปัจจัยการผลิต (Factor Conditions) (2) สถานะอุปสงค์ (Demand Conditions) (3) อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน (Related and Supporting Industries) และ (4) ยุทธการ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขัน (Firm Strategy, Structure and Rivalry) (5) บทบาทของภาครัฐ และเหตุสุดวิสัย (The Role of Government and Force Majeure)

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบทชุมชน และบริบทเฉพาะของกลุ่มผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ 2) เพื่อพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ ได้ผลการศึกษา ดังนี้ คือ

ตอนที่ 1 เพื่อศึกษาบริบทชุมชน และบริบทเฉพาะของกลุ่มผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

ตอนที่ 2 เพื่อพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

ตอนที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

ตอนที่ 1 ศึกษาบริบทชุมชน และบริบทเฉพาะของกลุ่มผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

สภาพทั่วไปของบริบทชุมชนกลุ่มผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัย ในพื้นที่อำเภอลำสัก มีทั้งหมด 4 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ผักตำบลปากช่อง อำเภอลำสัก
2. กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ผักตำบลปากดุก อำเภอลำสัก
3. กลุ่มแปลงใหญ่ผักปลอดภัยตำบลบ้านกลาง อำเภอลำสัก
4. กลุ่มแปลงใหญ่ผักตำบลบ้านหวาย อำเภอลำสัก

มีจำนวนสมาชิกของกลุ่มทั้งหมด 151 คน จำนวนพื้นที่ที่ปลูกผักทั้งหมด 1,008.5 ไร่

ตารางที่ 4.1 จำนวนร้อยละของท่านคิดว่ากลุ่มของท่านมีการรวมกลุ่มอยู่ในระดับไหน

การรวมกลุ่มอยู่ในระดับ	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มที่พึ่งรวมตัวกัน	4	100
กลุ่มกำลังแสวงหาทิศทาง	-	-
กลุ่มกำลังพัฒนา	-	-
กลุ่มมีศักยภาพสูง	-	-
รวม	4	100.0

จากตารางที่ 4.1 ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า กลุ่มประชากรทั้งหมด 4 กลุ่ม แยกตามระดับการรวมกลุ่ม ส่วนใหญ่คิดว่ากลุ่มของตนเองอยู่ในระดับ กลุ่มที่พึ่งรวมตัวกัน จำนวน 4 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 1000

ตารางที่ 4.2 จำนวนร้อยละของท่านมีความต้องการกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัย

ความต้องการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัย	จำนวน	ร้อยละ
ต้องการ	3	75.0
ไม่ต้องการ	1	25.0
รวม	4	100.0

จากตารางที่ 4.2 ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า กลุ่มประชากรทั้งหมด 4 กลุ่ม แยกตามความต้องการรวมกลุ่ม ส่วนใหญ่มีความต้องการรวมกลุ่ม จำนวน 3 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 75.0 รองลงมาไม่มีความต้องการรวมกลุ่ม จำนวน 1 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 25.0

สภาพทั่วไปของบริบทชุมชนกลุ่มผักปลอดภัย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัย ในพื้นที่อำเภอหล่มสัก มีทั้งหมด 4 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ผักตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก
2. กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ผักตำบลปากดุก อำเภอหล่มสัก
3. กลุ่มแปลงใหญ่ผักปลอดภัยตำบลบ้านกลาง อำเภอหล่มสัก
4. กลุ่มแปลงใหญ่ผักตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก

1. แปลงใหญ่ผักตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

ประธานกลุ่ม นายฉลอง คำมา

ประวัติความเป็นมาของกลุ่ม

สถานที่แปลงปลูกผักปลอดภัยอยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ 12 ตำบลปากช่อง มีจำนวนเกษตรกรที่เป็นสมาชิกทั้งหมด 51 ราย พื้นที่ในการปลูกผักปลอดภัยจำนวน 408.25 ไร่

ภาพที่ 4.1 แปลงใหญ่ผัก ตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

ภาพที่ 4.2 สถานที่ตั้งกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ผัก ตำบลปากช่อง

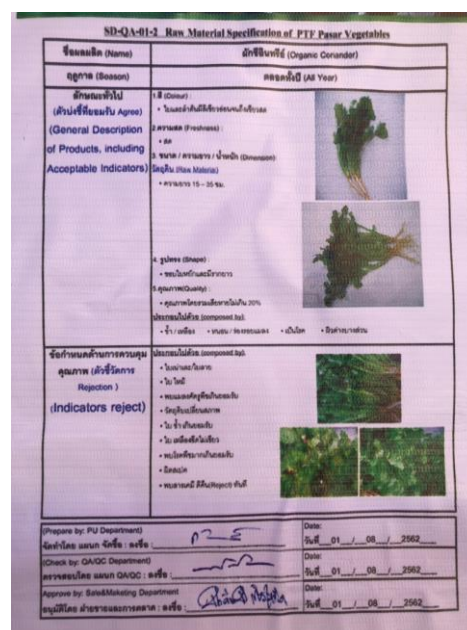
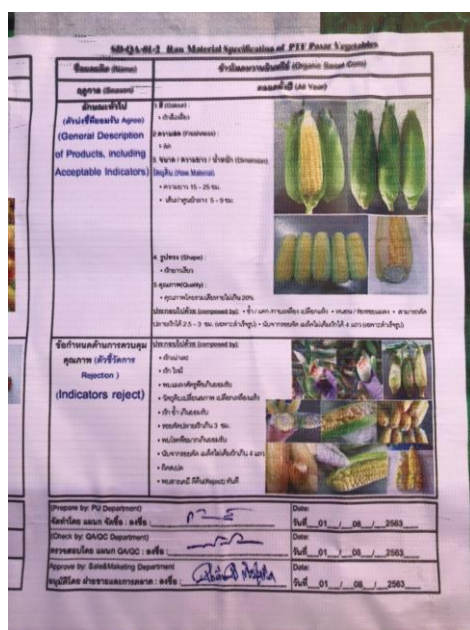
ผลผลิตของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ผัก ตำบลปากช่อง

1. ข้าวโพดหวาน
2. ถั่วฝักยาว
3. มะเขือเทศเชอร์รี่

4. กรีนโอ๊ค
5. ผักบุ้ง
6. ฟักทอง
7. คื่นช่าย
8. กระหล่ำปลี
9. มะเขือ
10. กระหล่ำปลี

ผลผลิตของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ผัก ตำบลปากช่อง ที่ได้รับรองมาตรฐาน GAP

1. กระหล่ำดอก
2. ผักกาดขาว
3. ผักชี
4. ต้นอ่อนฟัก(ต้นอ่อนทานตะวัน)

ภาพที่ 4.3 รายการผลผลิตของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ผัก ตำบลปากช่อง

การบริหารจัดการกลุ่ม

โดยแบ่งเป็นรายละเอียด ดังนี้ คือ

1. สภาพตลาด ทิศทางและแนวโน้ม สภาพการแข่งขัน

ปัจจุบันตลาดผักปลอดภัยเป็นที่นิยมในหมู่คนจำนวนมาก เพราะกระแสรักสุขภาพ กำลังเป็นที่นิยม ทำให้ตลาดผักปลอดภัยยังคงขายดีอยู่ในท้องตลาดทั่วไป

2. กระบวนการผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิต การตลาด และการควบคุมคุณภาพผลผลิต

2.1 การเพาะปลูก

2.1.1 เก็บเมล็ดจากแปลงตนเอง เพื่อใช้เป็นต้นพันธุ์ในการเพาะปลูกครั้งต่อไป

2.1.2 สมาชิกบางรายซื้อกล้าผัก จากร้านค้าส่งเสริมการเกษตร

2.1.3 สมาชิกซื้อกล้าผักจากสมาชิกที่เพาะไว้เพื่อจำหน่าย

ภาพที่ 4.4 กล้าผักจากสมาชิกที่เพาะไว้เพื่อจำหน่าย

2.2 การเก็บเกี่ยวผลผลิต

2.2.1 ใช้แรงงานในครอบครัวในการเก็บเกี่ยวผลผลิตเป็นหลัก

2.2.2 จ้างแรงงานในพื้นที่เก็บผลผลิต โดยมีการจ้างเก็บเป็นกะ ตั้งแต่ 07.00-11.00 น. ค่าจ้างกะละ 150-200 บาท

2.2.3 มีการจ้างตัดแต่ง จ้างมัดก่า เช่น ผักชีจ้างมัดก่าละ 4 บาท

ภาพที่ 4.5 การตัดแต่ง การมัดกำ

2.3 การตลาด

2.3.1 บริษัทรับซื้อให้ราคาประกัน โดยผลผลิตส่งตลาดที่ประเทศสิงคโปร์ และ ประเทศเยอรมัน

2.3.2 ผลผลิตที่ผลิตที่กลุ่มจะได้รับการจัดสรรโควตาจากบริษัท ให้ทำการผลิต ในปริมาณที่ต้องการ เพื่อส่ง จากนั้นจะมีรถยนต์ของบริษัทมารับเองที่ทำการกลุ่ม

2.3.3 ขายผลผลิต จะจัดส่งให้กับ บริษัทที่ทำสัญญาประมาณ 45% รองลงมา ขายผลผลิตที่ตลาดเสียงอดิสร ประมาณ 50% และขายให้กับพ่อค้าปลีก ประมาณ 5%

2.3.4 ในกรณีที่ผลผลิตไม่เพียงพอสามารถหาได้จากสมาชิกรายอื่นๆได้ เพราะมี ปริมาณการเพาะปลูกที่มากพอ

ภาพที่ 4.6 เตรียมจัดส่งให้บริษัทรับซื้อ

2.4 การควบคุมคุณภาพผลผลิต

2.4.1 ในการเก็บเกี่ยวก่อนการบรรจุ จะนำมาคัดแยก และเรียงใส่ตะกร้า

2.4.2 คุณภาพผลผลิตต้องผ่านมาตรฐาน GAP

3. แหล่งทุน สถาบันการเงิน แหล่งความรู้สถาบันการศึกษา

3.1 สำนักงานเกษตรอำเภอ

3.2 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

3.3 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

2. กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ผัก ตำบลปากดุก อำเภอหล่มสัก

ประธานกลุ่ม นายสมบัติ จงทัน

ประวัติความเป็นมาของกลุ่ม

สถานที่แปลงปลูกผักปลอดภัยอยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ 2 ตำบลปากดุก มีจำนวนเกษตรกรที่เป็นสมาชิกทั้งหมด 30 ราย พื้นที่ในการปลูกผักปลอดภัยจำนวน 148 ไร่

ผลผลิตของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ผัก ตำบลปากดุก อำเภอหล่มสัก ที่ได้รับรองมาตรฐาน GAP

1. คื่นช่าย	2. กระหล่ำปลีขาว
3. แตงกวา	4. คื่นฉ่าย
5. ถั่วฝักยาว	6. บวม
7. มะเขือยาว	8. มะเขือเจ้าพระยา
9. ฟัก	10. ต้นหอม
11. ฟักทอง	12. กระหล่ำดอก

การบริหารจัดการกลุ่ม

โดยแบ่งเป็นรายละเอียด ดังนี้ คือ

1. สภาพตลาด ทิศทางและแนวโน้ม สภาพการแข่งขัน

- 1.1 ผลผลิตที่ผลิตได้ ส่งขายที่บริษัทจุลไหมไทย
- 1.2 ผลผลิตที่ผลิตได้ ส่งขายที่ตลาดเสียงอดิสร หล่มสัก
- 1.3 ผลผลิตจากที่อื่นที่ส่งมาขายในตลาดหล่มสัก มีผลผลิตผักปลอดภัยจากพื้นที่อื่นมาขาย เช่น บ้านหวาย บ้านปากช่อง และบ้านกลาง อำเภอหล่มสัก
- 1.4 และมีพ่อค้าจากตลาดแถบภาคอีสานมาซื้อผลผลิต

2. กระบวนการผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิต

2.1 การเพาะปลูก

- 2.1.1 พันธุ์ผักที่ปลูกมี 2 ประเภท คือ พันธุ์หนักใช้ระยะเวลาในการปลูก 2 เดือน จึงจะสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ เช่น กระหล่ำดอก กระหล่ำปลี

2.2.2 พันธุ์เบาใช้ระยะเวลาในการปลูก 45 วัน จึงจะสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ เช่น ผักทานใบ คือ คะน้า ผักชี เป็นต้น

2.2 การเก็บเกี่ยวผลผลิต

2.2.2 การในการเก็บเกี่ยวผลผลิต ใช้เสลาเก็บตั้งแต่เช้ามืด หรือประมาณตี 4 จนถึง 7 โมงเช้า แล้วเริ่มเก็บใหม่ในช่วงบ่าย เวลาที่แดดไม่จัด

2.2.3 เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วจะนำมาที่บ้าน เพื่อทำการตัดแต่ง ทำความสะอาด และบรรจุหีบห่อ เพื่อรอจัดส่งให้รถรับสินค้าในช่วงค่ำ

2.3 การตลาด

2.3.1 ผลผลิตขายที่ส่งให้บริษัทจุลไหมไทย

2.3.2 ผลผลิตขายที่ส่งที่ตลาดเสียงอดิศร หล่มสัก

2.3.3 พ่อค้าคนกลางจากภาคอีสาน

2.4 การควบคุมคุณภาพ

2.4.1 มีการสุ่มตรวจคุณภาพจากบริษัทที่รับซื้อ ทุกครั้งที่มีการส่งสินค้า

3. แหล่งทุน สถาบันการเงิน แหล่งความรู้สถาบันการศึกษา

3.1 ทุนของตัวเอง

3.2 ทุนจากพ่อค้าที่ให้เราปลูก ประมาณ 60%

3.3 กู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

3.4 สำนักงานเกษตรอำเภอหล่มสัก

3.5 แหล่งความรู้ที่ส่งเสริมได้แก่ เกษตรแม่ใจ เกษตรที่สูง เกษตรอำเภอ และเกษตร

ตำบล

3. แปลงใหญ่ผักตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก

ประธานกลุ่ม นางสาวฉวีพรรณ แสงอ่อง

ประวัติความเป็นมาของกลุ่ม

สถานที่แปลงปลูกผักปลอดภัยอยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านหวาย มีจำนวนเกษตรกรที่เป็นสมาชิกทั้งหมด 35 ราย พื้นที่ในการปลูกผักปลอดภัยจำนวน 201.25 ไร่ กลุ่มเริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ.

2563 โดยสมาชิกในกลุ่มที่ได้รับรองมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) ในปี พ.ศ. 2564 จำนวน 15 ราย และจำนวนสมาชิกที่เหลืออยู่ยังอยู่ในระหว่างการขอรับรองในอนาคตต่อไป

ภาพที่ 4.7 ที่ทำการกลุ่มแปลงใหญ่ผักตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก

ผลผลิตของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ผักตำบลบ้านหวาย

ผลผลิตของกลุ่มที่ผลิตเพื่อจำหน่าย มีดังนี้

1. ผักชีใบเลื่อย หรือผักชีฝรั่ง
2. ผักชีไทย
3. คื่นฉ่าย
4. พริก
5. มะเขือ
6. โหระพา

การบริหารจัดการกลุ่ม

โดยแบ่งเป็นรายละเอียด ดังนี้ คือ

1. สภาพตลาด ทิศทางและแนวโน้ม สถานะการแข่งขัน

ปัจจุบันตลาดผักปลอดภัยเป็นที่นิยมในหมู่คนจำนวนมาก เพราะกระแสรักสุขภาพ กำลังเป็นที่นิยม ทำให้ตลาดผักปลอดภัยยังคงขายดีอยู่ในตลาด

2. กระบวนการผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิต

2.1 การเพาะปลูก

2.1.1 ผลผลิตของกลุ่มที่ผลิตเป็นหลัก คือ ผักชีใบเลื่อย โดยสมาชิกในกลุ่มใช้วิธีการเพาะปลูกแบบหว่านเมล็ดเพียงอย่างเดียว และเมื่อถึงเวลาเก็บเกี่ยวจะใช้วิธีคัดเลือกต้นที่สมบูรณ์มาเป็นต้นพันธุ์ในการปลูกครั้งต่อไป

ภาพที่ 4.8 แปลงปลูกผักชีใบเลื่อย

2.1.2 ลักษณะแปลงปลูกจะเป็นแปลงยกร่อง และใส่น้ำในแปลงให้น้ำขังตลอดเวลา และมีการคุมแปลงด้วยตาข่ายกรองแสงสีดำ เพื่อป้องกันแสงแดดที่แรงเกินไป

ภาพที่ 4.9 คมแปลงปลูกด้วยตาข่ายกรองแสง (สแลน) สีดำ 60%

2.2 การเก็บเกี่ยวผลผลิต

2.2.1 ระยะเวลาในการเพาะปลูกหนึ่งรอบการผลิตใช้ระยะเวลา 45 วัน ซึ่งจะสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ 3 ครั้ง โดยเพาะกล้า 15 วัน จากนั้นในรอบแรกสามารถเก็บผลผลิตได้ภายใน 1 เดือน เมื่อเก็บหมดจะทิ้งระยะเวลาให้ผักชีใบเลื่อยเติบโต เก็บอีกครั้งในรอบที่ 2 ทิ้งระยะเวลา 1 เดือน และรอบที่ 3 ทิ้งเวลาอีก 1 เดือนจึงเก็บผลผลิต จากนั้นผลผลิตจะไม่ได้คุณภาพ หมดฤดูกาล จึงทำการรื้อแปลงและปลูกใหม่ในรอบต่อไป

ภาพที่ 4.10 เก็บผักชีใบเลื่อย

2.3 การตลาด

2.3.1 นำผลผลิตขายที่ “ตลาดผักเสียงอติศร” โดยปริมาณการขายที่ตลาดนี้อยู่ที่ประมาณ 85%

2.3.2 มีรถบริษัทมารับซื้อ (ทุกวันพุธ) และฝากรถผักไปประมาณ 5% โดยเกษตรกรจะเสียค่าฝากส่งอยู่ที่ 10 บาทต่อถุง

2.3.3 ส่งตัวแทนจำหน่าย Big C ประมาณ 5%

2.3.4 ส่งขายที่ตลาดไทย โดยเกษตรกรเป็นผู้ไปนั่งจำหน่ายเอง ประมาณ 5%

2.3.5 การบรรจุถุงเพื่อจำหน่าย ใส่ถุงใส บรรจุถุงละ 5 กิโลกรัม โดยจำหน่ายได้ กิโลกรัมละ 20 บาท ถุงละ 100 บาท และราคาขึ้นลงตลาด

ภาพที่ 4.11 การบรรจุถุงเพื่อจำหน่าย

2.4 การควบคุมคุณภาพผลผลิต

2.4.1 ในการเก็บเกี่ยวผลผลิต จะมีการคัดคุณภาพจากแปลงปลูกทันที จากนั้นนำผลผลิตมาคัดแยกก่อนการบรรจุ จะมีการคัดคุณภาพอีกครั้ง

ภาพที่ 4.12 คัดคุณภาพจากสถานที่คัดแยก ก่อนบรรจุถุง

2.4.2 การจำหน่ายผลผลิตในตลาด ต้องมีการสุ่มตรวจสอบตักค้ำก่อนส่งทุกครั้ง

3. แหล่งทุน สถาบันการเงิน แหล่งความรู้สถาบันการศึกษา

3.1 สำนักงานเกษตรอำเภอ

3.2 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

4. แปลงใหญ่ผักตำบลบ้านกลาง อำเภอหล่มสัก

ประธานกลุ่ม นางสาวอติพิทย์ เต็มพันธ์

ประวัติความเป็นมาของกลุ่ม

สถานที่แปลงปลูกผักปลอดภัยอยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านกลาง มีจำนวนเกษตรกรที่เป็นสมาชิกทั้งหมด 35 ราย พื้นที่ในการปลูกผักปลอดภัยจำนวน 251 ไร่

ภาพที่ 4.13 ที่ทำการกลุ่มแปลงใหญ่ผักตำบลบ้านกลาง อำเภอหล่มสัก

ผลผลิตของกลุ่มแปลงใหญ่ผักตำบลบ้านกลาง อำเภอหล่มสัก

ผลผลิตของกลุ่มที่ผลิตเพื่อจำหน่าย ได้รับรองมาตรฐาน GAP มีดังนี้

1. กระหล่ำดอก
2. ผักชีไทย
3. ผักชีลาว
4. พริก
5. ผักกวางตุ้ง
6. ถั่วฝักยาว
7. มะระ

ผลผลิตของกลุ่มแปลงใหญ่ผักตำบลบ้านกลาง ที่ยังได้รับรองมาตรฐาน GAP มีดังนี้

1. มะเขือ
2. กระหล่ำปลี

การบริหารจัดการกลุ่ม

โดยแบ่งเป็นรายละเอียด ดังนี้ คือ

1. สภาพตลาด ทิศทางและแนวโน้ม สถานะการแข่งขัน

ปัจจุบันตลาดผักปลอดภัยเป็นที่นิยมในหมู่คนจำนวนมาก เพราะกระแสรักสุขภาพกำลังเป็นที่นิยม ทำให้ตลาดผักปลอดภัยยังคงขายดีอยู่ในตลาด

2. กระบวนการผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิต

2.1 การเพาะปลูก

- 2.1.1 ในการปลูกสมาชิก ซื้อมต้นกล้าจากสมาชิกด้วยกันเองที่เพาะขาย
- 2.1.2 สมาชิกบางรายจะใช้วิธีหว่านกล้าไว้ และเก็บมาเป็นต้นพันธุ์ต่อไป
- 2.1.3 ในการปลูกจะใช้สารชีวพันธุ์ร่วมด้วย โดยได้รับการสนับสนุนจากกรม

พัฒนาที่ดิน

2.2 การเก็บเกี่ยวผลผลิต

- 2.2.1 พืชแต่ละชนิดมีระยะเวลาของการเก็บเกี่ยวไม่พร้อมกัน อาทิเช่น
- ผักชีลาว ผักชีฝรั่ง มีระยะเวลาในการเก็บเกี่ยว 1 เดือน ได้ประมาณ 4-5 รอบต่อปี

ภาพที่ 4.14 ที่ทำการกลุ่มแปลงใหญ่ผักตำบลบ้านกลาง อำเภอหล่มสัก

- 2.2.2 เก็บเกี่ยวผลผลิตจะใช้วิธีการจ้างแรงงานมาเก็บเกี่ยว โดยจะจ้างแรงงาน 2-3 คน เก็บเป็นช่วงเวลา ค่าจ้างอยู่ประมาณช่วงละ 200 บาท/คน

2.3 การตลาด

- 2.3.1 ผลผลิตขายที่ตลาดผักเสียงอดิสร เป็นหลักเพียงที่เดียว

2.4 การควบคุมคุณภาพ

- 2.4.1 คุณภาพของผลผลิตสมาชิกเป็นผู้ควบคุมเอง โดยต้องผ่านคุณภาพตามเกณฑ์ GAP

ภาพที่ 4.15 แปลงผัก หน่อไม้ฝรั่ง กลุ่มแปลงใหญ่ผักตำบลบ้านกลาง อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

3. แหล่งทุน สถาบันการเงิน แหล่งความรู้สถาบันการศึกษา

3.1 สำนักงานเกษตรอำเภอลำลูกกา

3.2 มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

ตอนที่ 2 เพื่อพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

ผู้วิจัยได้จัดอบรมพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจผักปลอดภัย โดยมีกิจกรรมพัฒนาศักยภาพกลุ่มในเรื่อง การพัฒนาระดับศักยภาพกลุ่มมาตรฐานการเพาะปลูก และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และให้ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานผักปลอดภัย และประเมินความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ (Cluster) ผักปลอดภัย

ผลจากการอบรมพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย จากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ อุปสรรค (SWOT Analysis) โดยให้สมาชิกของกลุ่มเกษตรกรปลอดภัย ช่วยกันระบุประเด็นใน 4 หัวข้อ คือ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

ภาพที่ 4.16 กิจกรรมการ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ อุปสรรค (SWOT Analysis)

จุดแข็ง

1. ผักที่ปลูกในพื้นที่แปลงใหญ่ได้รับรองมาตรฐาน GAP
2. เป็นพื้นที่ที่ทำการปลูกผักปลอดภัยเพื่อจำหน่ายเป็นหลัก
3. เกษตรกรผู้ปลูกผัก มีประสบการณ์มายาวนาน
4. ผักกำลังการผลิตเพียงพอ และต่อเนื่อง
5. มีเงินทุนหมุนเวียนให้บริการสมาชิกในกลุ่ม
6. ผลผลิตของกลุ่มมีการสุ่มตรวจคุณภาพทุกครั้ง เพื่อรับรองความปลอดภัย

จุดอ่อน

1. ต้นทุนค่าจ้างแรงงานสูงมาก
2. เมล็ดพันธุ์ราคาแพง
3. ขาดการวางแผนการผลิตที่ดี
4. ขั้นตอนในการผลิตเยอะกว่าการปลูกผักทั่วไป
5. รูปแบบของบรรจุภัณฑ์เพื่อการส่งออกไปตลาดต่างประเทศ ยังไม่มี

โอกาส

1. มีตลาดส่งออกต่างประเทศ เช่น ประเทศสิงคโปร์ เยอรมัน
2. บริษัทที่เป็นคู่ค้ามาติดต่อรับซื้อผลผลิตที่กลุ่มเอง
3. สามารถหาผลผลิตเพิ่มได้อย่างต่อเนื่อง หากไม่เพียงพอตามคำสั่งซื้อ
4. ราคาผลผลิตที่ส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศ มีการประกันราคา
5. มีการส่งเสริม และให้ความรู้ในเรื่อง สารชีวพันธุ์ จากกรมพัฒนาที่ดิน

อุปสรรค

1. ขาดความต่อเนื่องในการจ้างแรงงานไปขายในตลาดบางแห่ง เช่น ตลาดไท
2. ผลผลิตพบปัญหาสภาพดินฟ้าอากาศแปรปรวน
3. ผลผลิตพบปัญหาศัตรูพืช เช่น หนอน หนวดดิน
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีความสม่ำเสมอในการตรวจรับรองมาตรฐาน
5. ไม่มีการเชื่อมโยงกลุ่มกันอย่างชัดเจน

ผลจากการจัดอบรมพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจผักปลอดภัย ประกอบการวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า มีความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อยู่ในกลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มที่เพิ่งเริ่มรวมตัวกัน มีลักษณะเป็นกลุ่มการผลิตที่มีอยู่หนาแน่นพอสมควรในทำเลหนึ่งๆ ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติ (Traditional Cluster) เพิ่งเริ่มมีการรวมตัวกันในลักษณะหลวม ๆ หรือเป็นกลุ่ม ที่จัดตั้ง แต่ยังไม่มีความเชื่อมโยงกันอย่างชัดเจน เนื่องจากกลุ่มมีตลาดจำกัด คือขายส่งให้พ่อค้าประจำ และที่ตลาดผักเสียงอดิศรเท่านั้น ไม่มีกลุ่มลูกค้าที่ชัดเจน ลักษณะของผักเป็นผักทานใบทั่วไป การแข่งขันในตลาดสูงมากและมักเน้นที่ราคาถูก ดังนั้น การส่งเสริม และผลักดันให้เป็นคลัสเตอร์กลุ่มนี้จึงต้องมีเป้าหมายการพัฒนาในหลายด้านไปพร้อมๆ กัน เช่น การผลิ การบริหารจัดการ และการตลาด เป็นต้น

ภาพที่ 4.17 อบรมพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอลำลูกเกด

จากการจัดอบรมสรุปผลการประเมินความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่าย (Cluster) ธุรกิจผักปลอดภัย จึงมีความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่ม แต่ยังเป็นการรวมกลุ่มที่อยู่ในระดับต่ำ

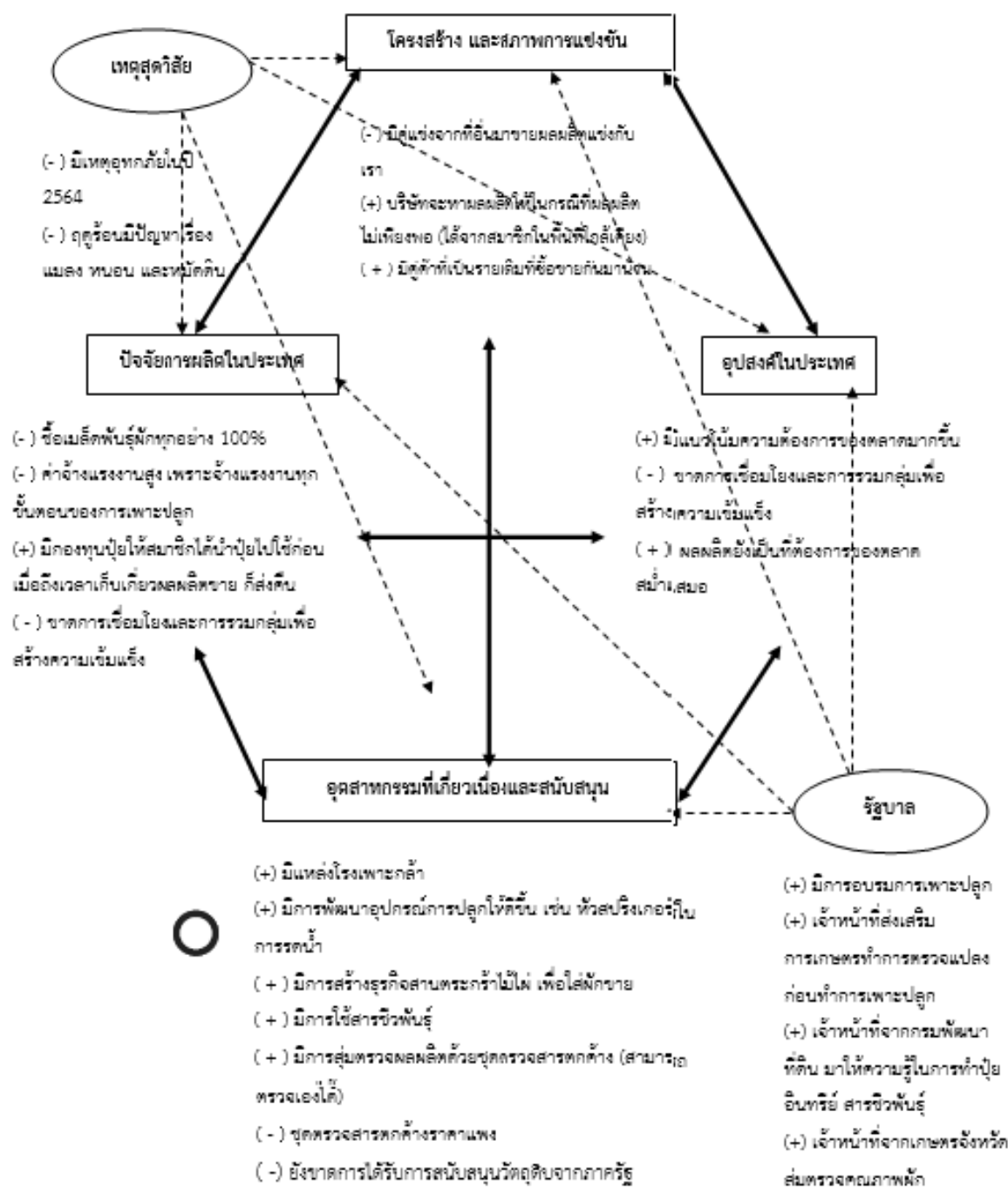
ตอนที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ อำเภอลำลูกเกด จังหวัดเพชรบูรณ์

ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของการรวมกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอลำลูกเกด จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยใช้แบบจำลองระบบเพชร (Diamond Model)

การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของการรวมกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย เพื่อศึกษาแนวทางความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ

ศึกษาสถานการณ์การแข่งขันทางการตลาดของธุรกิจกลุ่มผักปลอดภัย ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ในการวิเคราะห์ประเด็นปัญหา ความต้องการ ศักยภาพข้อจำกัด และการค้นหาแนวทางการแก้ปัญหา แนวโน้มความเป็นไปได้ของการรวมกลุ่มเครือข่าย (Cluster) ผักปลอดภัย ใช้การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันโดยใช้แบบจำลองระบบเพชร (Diamond Model) ของ Michael E.

Porter ซึ่งประกอบด้วย (1) สถานะปัจจัยการผลิต (Factor Conditions) (2) สถานะอุปสงค์ (Demand Conditions) (3) อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน (Related and Supporting Industries) และ (4) ยุทธการ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขัน (Firm Strategy, Structure and Rivalry) (5) บทบาทของภาครัฐ และเหตุสุดวิสัย (The Role of Government and Force Majeure) ดังภาพที่ 4-18

ภาพที่ 4.18 การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันโดยใช้แบบจำลองระบบ

จากภาพที่ 4-18 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันโดยใช้แบบจำลองระบบเพชร อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน ซึ่งอาจเป็นทั้งโอกาสและอุปสรรคต่อความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ในด้านปัจจัยเชิงบวก (+) มีแหล่งโรงเพาะกล้าในพื้นที่ชุมชนของตนเอง (+) มีการพัฒนาอุปกรณ์การปลูกให้ดีขึ้น เช่น หัวสปริง

เกอร์ในการรดน้ำ (+) มีการใช้สารชีวพันธุ์ (+) มีการสร้างธุรกิจสาทรกระร้าไม้ไผ่ เพื่อใส่ผักขาย และ (+) มีการสุ่มตรวจผลผลิตด้วยชุดตรวจสอบสารตกค้าง (สามารถตรวจเองได้) ด้านลบ ประกอบไปด้วย (-) ชุดตรวจสอบสารตกค้างราคาแพง และ (-) ยังขาดการได้รับการสนับสนุนวัตถุดิบจากภาครัฐ

ในด้านสถานะปัจจัยการผลิต ในทิศทางบวก ประกอบไปด้วย (+) มีกองทุนปุ๋ยให้สมาชิกได้นำปุ๋ยไปใช้ก่อน เมื่อถึงเวลาเก็บเกี่ยวผลผลิตขาย ก็ส่งคืน นอกจากนั้นทางด้านลบ เห็นว่า (-) ซื้อเมล็ดพันธุ์ผักทุกอย่าง 100% (-) ค่าจ้างแรงงานสูง เพราะจ้างแรงงานทุกขั้นตอนการเพาะปลูก และ (-) ขาดการเชื่อมโยงและการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็ง

ด้านอุปสงค์ในทิศทางบวก ประกอบด้วย (+) มีแนวโน้มความต้องการของตลาดมากขึ้นอีกทั้งยัง (+) ผลผลิตยังเป็นที่ต้องการของตลาดสม่ำเสมอ ทางด้านลบเห็นว่าเป็น (-) ขาดการเชื่อมโยงและการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็ง

โครงสร้าง และสภาพการแข่งขัน ในทิศทางบวก ประกอบด้วย (+) บริษัทจะหาผลผลิตให้ในกรณีที่ผลผลิตไม่เพียงพอ (ได้จากสมาชิกในพื้นที่ใกล้เคียง) (+) มีคู่ค้าที่เป็นรายเดิมที่ซื้อขายกันมานาน ในทิศทางลบ (-) มีคู่แข่งจากที่อื่นมาขายผลผลิตแข่งกับเรา

ประเด็นทางด้านรัฐบาล มีทิศทางเป็นบวก (+) มีการอบรมการเพาะปลูก (+) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทำการตรวจแปลงก่อนทำการเพาะปลูก (+) เจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาที่ดิน มาให้ความรู้ในการทำปุ๋ยอินทรีย์ สารชีวพันธุ์ และ (+) เจ้าหน้าที่จากเกษตรจังหวัดสุ่มตรวจคุณภาพผัก

ประเด็นทางด้านเหตุสุดวิสัย มีทิศทางลบ ประกอบด้วย (-) มีเหตุอุทกภัยในปี 2564 และ (-) ฤดูร้อนมีปัญหาเรื่องแมลง หนอน และหมัดดิน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวทางความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพลูด่าง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจากประชากรกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพลูด่าง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 4 กลุ่ม มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบทชุมชน และบริบทเฉพาะของกลุ่มผู้ปลูกพลูด่าง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ 2) เพื่อพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพลูด่าง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่าย

ในการศึกษา ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพลูด่าง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 4 กลุ่ม โดยใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ศึกษาสภาพทั่วไปของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพลูด่าง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ มีกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพลูด่าง จำนวน 4 กลุ่ม คือ กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลปากดุก อำเภอหล่มสัก กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลบ้านกลาง อำเภอหล่มสัก และกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก คาดการณ์ว่ากลุ่มของตนเองมีการรวมกลุ่มในระดับกลุ่มที่ 1 กลุ่มที่พึ่งรวมตัวกัน (กลุ่มที่ผลิตอยู่ในพื้นที่ รวมกันหลวมๆ ต้องการพัฒนาการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาด) คิดเป็น 100% และมีความต้องการรวมกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 75 โดยจำนวนสมาชิกจากทั้ง 4 กลุ่ม มีจำนวนทั้งสิ้น 151 ราย จำนวนพื้นที่ที่ปลูกผัก 1,008.5 ไร่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาบริบทชุมชน และบริบทเฉพาะของกลุ่มผู้ปลูกพลูด่าง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

1. กลุ่มแปลงใหญ่ผู้ปลูกตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ประธานกลุ่ม นายฉลอง คำมา สถานที่แปลงปลูกผู้ปลูกพลูด่างอยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ 12 ตำบลปากช่อง มีจำนวนเกษตรกรที่เป็นสมาชิก

ทั้งหมด 51 ราย พื้นที่ในการปลูกผักปลอดภัยจำนวน 408.25 ไร่ ผลผลิตของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ผัก ตำบลปากช่อง คือ ข้าวโพดหวาน ถั่วฝักยาว มะเขือเทศเชอร์รี่ กรีนโอ๊ค ผักชี ผักบุ้ง ฟักทอง และคะน้า นอกจากนั้นยังมีผลผลิตผักที่ได้รับรองมาตรฐาน GAP คือ กระหล่ำดอก ผักกาดขาว กระหล่ำปลี และมะเขือ ในส่วนของการบริหารจัดการกลุ่มทางด้านสภาพตลาด ทิศทางและแนวโน้ม สภาวะการแข่งขัน คือ ปัจจุบันตลาดผักปลอดภัยเป็นที่นิยมในหมู่คนจำนวนมาก เพราะกระแสรักสุขภาพกำลังเป็นที่นิยม ทำให้ตลาดผักปลอดภัยยังคงขายดีอยู่ในท้องตลาดทั่วไป

กระบวนการผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิต การตลาด และการควบคุมคุณภาพผลผลิต ประกอบด้วย การเพาะปลูก คือ เก็บเมล็ดจากแปลงตนเอง เพื่อใช้เป็นต้นพันธุ์ในการเพาะปลูกครั้งต่อไป สมาชิกบางรายซื้อกล้าผัก จากร้านค้าส่งเสริมการเกษตร และสมาชิกซื้อกล้าผักจากสมาชิกที่เพาะไว้เพื่อจำหน่าย

การเก็บเกี่ยวผลผลิต คือ ใช้แรงงานในครอบครัวในการเก็บเกี่ยวผลผลิตเป็นหลัก จ้างแรงงานในพื้นที่เก็บผลผลิต โดยมีการจ้างเก็บเป็นกะ ตั้งแต่ 07.00-11.00 น. ค่าจ้างกะละ 150-200 บาท และมีการจ้างตัดแต่ง จ้างมัดก่า เช่น ผักชีจ้างมัดก่าละ 4 บาท

การตลาด คือ บริษัทรับซื้อให้ราคาประกัน โดยผลผลิตส่งตลาดที่ประเทศสิงคโปร์ และประเทศเยอรมัน ผลผลิตที่ผลิตที่กลุ่มจะได้รับการจัดสรรโควตาจากบริษัท ให้ทำการผลิตในปริมาณที่ต้องการเพื่อส่ง จากนั้นจะมีรถเหมาของบริษัทรายรับเองที่ทำการกลุ่ม ขายผลผลิต จะจัดส่งให้กับ บริษัทที่ทำสัญญาประมาณ 45% รองลงมาขายผลผลิตที่ตลาดเสี่ยงอดิสร ประมาณ 50% และขายให้กับพ่อค้าปลีกประมาณ 5% และในกรณีที่ผลผลิตไม่เพียงพอสามารถหาได้จากสมาชิกรายอื่นๆได้ เพราะมีปริมาณการเพาะปลูกที่มากพอ

การควบคุมคุณภาพผลผลิต คือ ในการเก็บเกี่ยวก่อนการบรรจุ จะนำมาคัดแยก และเรียงใส่ตะกร้า และคุณภาพผลผลิตต้องผ่านมาตรฐาน GAP

ในส่วนของแหล่งทุน สถาบันการเงิน แหล่งความรู้สถาบันการศึกษา ประกอบด้วย สำนักงานเกษตรอำเภอ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

2. กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ผัก ตำบลปากดุก อำเภอหล่มสัก ประธานกลุ่ม นายสมบัติ จงทัน สถานที่แปลงปลูกผักปลอดภัยอยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ 2 ตำบลปากดุก มีจำนวนเกษตรกรที่เป็นสมาชิกทั้งหมด 30 ราย พื้นที่ในการปลูกผักปลอดภัยจำนวน 148 ไร่ ผลผลิตของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ผัก ตำบลปากดุก อำเภอหล่มสัก ที่ได้รับรองมาตรฐาน GAP คือ คะน้าฮ่องกง กระหล่ำปลีขาว แตงกวา คื่นฉ่าย ถั่วฝักยาว บวม มะเขือยาว มะเขือเจ้าพระยา ฟัก ต้นหอม ฟักทอง และกระหล่ำดอก สำหรับสภาพตลาด ทิศทางและแนวโน้ม สภาวะการแข่งขัน คือ ผลผลิตที่ผลิตได้ ส่งขายที่บริษัทจุลไหมไทย ผลผลิตที่

ผลิตได้ ส่งขายที่ตลาดเสียงอดิสร อำเภอลำสัก ผลผลิตจากที่อื่นที่ส่งมาขายในตลาดล่ำสัก มีผลผลิต ผักปลอดภัยจากพื้นที่อื่นมาขาย เช่น บ้านหวาย บ้านปากช่อง และบ้านกลาง อำเภอลำสัก และมีพ่อค้า จากตลาดแถบภาคอีสานมาซื้อผลผลิต

กระบวนการผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิต การตลาด และการควบคุมคุณภาพผลผลิต ประกอบด้วย การเพาะปลูก คือ พันธุ์ผักที่ปลูกมี 2 ประเภท คือ พันธุ์หนักใช้ระยะเวลาในการปลูก 2 เดือน จึงจะสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ เช่น กระหล่ำดอก กระหล่ำปลี และพันธุ์เบาใช้ระยะเวลาในการปลูก 45 วัน จึงจะสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ เช่น ผักทานใบ คือ คื่นช่าย ผักชี เป็นต้น

การเก็บเกี่ยวผลผลิต คือ การในการเก็บเกี่ยวผลผลิต ใช้เสลาเก็บตั้งแต่เช้ามีด หรือประมาณตี 4 จนถึง 7 โมงเช้า แล้วเริ่มเก็บใหม่ในช่วงบ่าย เวลาที่แดดไม่จัด และเมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วจะนำมาที่บ้าน เพื่อทำการตัดแต่ง ทำความสะอาด และบรรจุหีบห่อ เพื่อรอจัดส่งให้ได้รับสินค้าในช่วงค่ำ

การตลาด คือ ผลผลิตขายที่ส่งให้บริษัทจุลไหมไทย ผลผลิตขายที่ส่งที่ตลาดเสียงอดิสร ล่ำสัก พ่อค้าคนกลางจากภาคอีสาน

การควบคุมคุณภาพ มีการสุ่มตรวจคุณภาพจากบริษัทที่รับซื้อ ทุกครั้งที่มีการส่งสินค้า

แหล่งทุน สถาบันการเงิน แหล่งความรู้สถาบันการศึกษา ประกอบด้วย ทุนของตัวเอง ทุนจาก พ่อค้าที่ให้เราปลูก ประมาณ 60% ภูจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สำนักงาน เกษตรอำเภอลำสัก และแหล่งความรู้ที่ส่งเสริมได้แก่ เกษตรแม่โจ้ เกษตรที่สูง เกษตรอำเภอ และ เกษตรตำบล

3. กลุ่มแปลงใหญ่ผักตำบลบ้านหวาย อำเภอลำสัก ประธานกลุ่ม นางสาวฉวีวรรณ แสงอ่อง สถานที่แปลงปลูกผักปลอดภัยอยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านหวาย มีจำนวนเกษตรกรที่เป็นสมาชิกทั้งหมด 35 ราย พื้นที่ในการปลูกผักปลอดภัยจำนวน 201.25 ไร่ กลุ่มเริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ.2563 โดยสมาชิกในกลุ่มที่ได้รับรองมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) ในปี พ.ศ. 2564 จำนวน 15 ราย และจำนวนสมาชิกที่เหลืออยู่ยังอยู่ในระหว่างการขอรับรองในอนาคตต่อไป

กระบวนการผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิต การตลาด และการควบคุมคุณภาพผลผลิต ประกอบด้วย การเพาะปลูก คือ ผลผลิตของกลุ่มที่ผลิตเป็นหลัก คือ ผักชีใบเลื่อย หรือผักชีฝรั่ง ผักชีไทย คื่นช่าย พริก มะเขือ และโหระพา สำหรับสภาพตลาด ทิศทางและแนวโน้ม สภาวะการแข่งขัน ปัจจุบันตลาดผัก ปลอดภัยเป็นที่นิยมในหมู่คนจำนวนมาก เพราะกระแสรักสุขภาพกำลังเป็นที่นิยม ทำให้ตลาดผักปลอดภัย ยังคงขายดีอยู่ในตลาดโดยสมาชิกในกลุ่มใช้วิธีการเพาะปลูกแบบหวานเมล็ดเพียงอย่างเดียว และเมื่อถึง เวลาเก็บเกี่ยวจะใช้วิธีคัดเลือกต้นที่สมบูรณ์มาเป็นต้นพันธุ์ในการปลูกครั้งต่อไป และลักษณะแปลงปลูกจะ

เป็นแปลงยกร่อง และใส่น้ำในแปลงให้น้ำขังตลอดเวลา และมีการคุมแปลงด้วยตาข่ายกรองแสงสีดำ เพื่อป้องกันแสงแดดที่แรงเกินไป

การเก็บเกี่ยวผลผลิต คือ ระยะเวลาในการเพาะปลูกหนึ่งรอบการผลิตใช้ระยะเวลา 45 วัน ซึ่งจะสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ 3 ครั้ง โดยเพาะกล้า 15 วัน จากนั้นในรอบแรกสามารถเก็บผลผลิตได้ภายใน 1 เดือน เมื่อเก็บหมดจะทิ้งระยะเวลาให้ผักซีเบิ้ลย่อยเติบโต เก็บอีกครั้งในรอบที่ 2 ทิ้งระยะเวลา 1 เดือน และรอบที่ 3 ทิ้งเวลาอีก 1 เดือนจึงเก็บผลผลิต จากนั้นผลผลิตจะไม่ได้คุณภาพ หมดฤดูกาล จึงทำการรื้อแปลงและปลูกใหม่ในรอบต่อไป

การตลาด ในเรื่องการนำผลผลิตขายที่ “ตลาดผักเสียงอดิศร” โดยปริมาณการขายที่ตลาดนี้อยู่ที่ประมาณ 85% มีรถปิ๊กอัพมารับซื้อ (ทุกวันพุธ) และฝากรถผักไปประมาณ 5% โดยเกษตรกรจะเสียค่าฝากส่งอยู่ที่ 10 บาทต่อถุง ส่งตัวแทนจำหน่าย Big C ประมาณ 5% ส่งขายที่ตลาดไทย โดยเกษตรกรเป็นผู้ไปนั่งจำหน่ายเอง ประมาณ 5% และการบรรจุถุงเพื่อจำหน่าย ใส่ถุงใส บรรจุถุงละ 5 กิโลกรัม โดยจำหน่ายได้กิโลกรัมละ 20 บาท ถุงละ 100 บาท และราคาขึ้นลงตลาด

การควบคุมคุณภาพผลผลิต คือ ในการเก็บเกี่ยวผลผลิต จะมีการคัดคุณภาพจากแปลงปลูกทันที จากนั้นนำผลผลิตมาคัดแยกก่อนการบรรจุ จะมีการคัดคุณภาพอีกครั้ง และการจำหน่ายผลผลิตในตลาด ต้องมีการสุ่มตรวจสอบราคาก่อนส่งทุกครั้ง

แหล่งทุน สถาบันการเงิน แหล่งความรู้สถาบันการศึกษา ประกอบด้วย สำนักงานเกษตรอำเภอ และมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

4. แปลงใหญ่ผักตำบลบ้านกลาง อำเภอหล่มสัก ประธานกลุ่ม นางสาวอริยาทิพย์ เต็มคำ สถานที่แปลงปลูกผักปลอดภัยอยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านกลาง มีจำนวนเกษตรกรที่เป็นสมาชิกทั้งหมด 35 ราย พื้นที่ในการปลูกผักปลอดภัยจำนวน 251 ไร่ ผลผลิตของกลุ่มแปลงใหญ่ผักตำบลบ้านกลาง อำเภอหล่มสัก ผลผลิตของกลุ่มที่ผลิตเพื่อจำหน่าย ได้รับรองมาตรฐาน GAP ได้แก่ กระหล่ำดอก ผักซีไทย ผักชีลาว พริก ผักกวางตุ้ง ถั่วฝักยาว และมะระ ในส่วนของผลผลิตของกลุ่มแปลงใหญ่ผักตำบลบ้านกลาง ที่ยังได้รับรองมาตรฐาน GAP มีดังนี้ มะเขือ และกระหล่ำปลี สภาพตลาด ทิศทางและแนวโน้มสภาวะการแข่งขัน ปัจจุบันตลาดผักปลอดภัยเป็นที่นิยมในหมู่คนจำนวนมาก เพราะกระแสนิยมสุขภาพกำลังเป็นที่นิยม ทำให้ตลาดผักปลอดภัยยังคงขายดีอยู่ในตลาด

กระบวนการผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิต การตลาด และการควบคุมคุณภาพผลผลิต ประกอบด้วย ในการปลูกสมาชิก ชื้อต้นกล้าจากสมาชิกด้วยกันเองที่เพาะขาย สมาชิกบางรายจะใช้วิธีหว่านกล้าไว้

และเก็บมาเป็นต้นพันธุ์ต่อไป และในการปลูกจะใช้สารชีวพันธุ์ร่วมด้วย โดยได้รับการสนับสนุนจากกรมพัฒนาที่ดิน

การเก็บเกี่ยวผลผลิต พืชแต่ละชนิดมีระยะเวลาของการเก็บเกี่ยวไม่พร้อมกัน อาทิเช่น ผักชีลาว ผักชีฝรั่ง มีระยะเวลาในการเก็บเกี่ยว 1 เดือน ได้ประมาณ 4-5 รอบต่อปี และเก็บเกี่ยวผลผลิตจะใช้วิธีการจ้างแรงงานมาเก็บเกี่ยว โดยจะจ้างแรงงาน 2-3 คน เก็บเป็นช่วงเวลา ค่าจ้างอยู่ประมาณช่วงละ 200 บาท/คน

การตลาด เป็นการขายผลผลิตที่ตลาดผักเสียงอดิศร เป็นหลักเพียงที่เดียว

การควบคุมคุณภาพ คุณภาพของผลผลิตสมาชิกเป็นผู้ควบคุมเอง โดยต้องผ่านคุณภาพตามเกณฑ์ GAP

แหล่งทุน สถาบันการเงิน แหล่งความรู้สถาบันการศึกษา ประกอบด้วย สำนักงานเกษตรอำเภอ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

ผลการจัดอบรมพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจผักปลอดภัย โดยมีกิจกรรมพัฒนาศักยภาพกลุ่มในเรื่อง การพัฒนาระดับศักยภาพกลุ่มมาตรฐานการเพาะปลูก และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และให้ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานผักปลอดภัย และประเมินความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ (Cluster) ผักปลอดภัย

ผลจากการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ สรุปผลการประเมินความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่าย (Cluster) ธุรกิจผักปลอดภัย จึงมีความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่ม แต่ยังเป็นการรวมกลุ่มที่ 1 อยู่ในระดับต่ำ สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในเรื่องการแบ่งระดับศักยภาพกลุ่มคลัสเตอร์ ที่กล่าวว่า ระดับศักยภาพของคลัสเตอร์จะแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม เรียงตามลำดับศักยภาพต่ำไปยังศักยภาพสูง คือ กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มที่เพิ่งเริ่มรวมตัวกัน กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มที่กำลังแสวงหาทิศทาง กลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มกำลังพัฒนา และกลุ่มที่ 4 คือ กลุ่มที่มีศักยภาพสูง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันโดยใช้แบบจำลองระบบเพชร (Diamond Model) ได้แสดงความคิดเห็น ดังนี้

ในส่วนของผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน ซึ่งอาจเป็นทั้งโอกาสและอุปสรรคต่อความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ในด้านปัจจัยเชิงบวก (+) มีแหล่งโรงเพาะกล้าในพื้นที่ชุมชนของตัวเอง (+) มีการพัฒนาอุปกรณ์การปลูกให้ดีขึ้น เช่น หัวสปริงเกอร์ในการรดน้ำ (+) มีการใช้สารชีวพันธุ์ (+) มีการสร้างธุรกิจสาทรกระจำไม้ไผ่ เพื่อใส่ผักขาย และ (+) มีการสุ่มตรวจผลผลิตด้วยชุดตรวจสอบสารตกค้าง (สามารถตรวจเองได้) ด้านลบ ประกอบไปด้วย (-) ชุดตรวจสอบสารตกค้างราคาแพง และ (-) ยังขาดการได้รับการสนับสนุนวัตถุดิบจากภาครัฐ

ในด้านสถานะปัจจัยการผลิต ในทิศทางบวก ประกอบไปด้วย (+) มีกองทุนปุ๋ยให้สมาชิกได้นำปุ๋ยไปใช้ก่อน เมื่อถึงเวลาเก็บเกี่ยวผลผลิตขาย ก็ส่งคืน นอกจากนั้นทางด้านลบ เห็นว่า (-) ชื่อเมล็ดพันธุ์ผักตกอย่าง 100% (-) ค่าจ้างแรงงานสูง เพราะจ้างแรงงานทุกขั้นตอนการการเพาะปลูก และ (-) ขาดการเชื่อมโยงและการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็ง

ด้านอุปสงค์ในทิศทางบวก ประกอบด้วย (+) มีแนวโน้มความต้องการของตลาดมากขึ้นอีกทั้งยัง (+) ผลผลิตยังเป็นที่ต้องการของตลาดสม่ำเสมอ ทางด้านลบเห็นว่าเป็น (-) ขาดการเชื่อมโยงและการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็ง

โครงสร้าง และสภาพการแข่งขัน ในทิศทางบวก ประกอบด้วย (+) บริษัทจะหาผลผลิตให้ในกรณีที่มีผลผลิตไม่เพียงพอ (ได้จากสมาชิกในพื้นที่ใกล้เคียง) (+) มีคู่ค้าที่เป็นรายเดิมที่ซื้อขายกันมานาน ในทิศทางลบ (-) มีคู่แข่งจากที่อื่นมาขายผลผลิตแข่งกับเรา

ประเด็นทางด้านรัฐบาล มีทิศทางเป็นบวก (+) มีการอบรมการเพาะปลูก (+) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทำการตรวจแปลงก่อนทำการเพาะปลูก (+) เจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาที่ดิน มาให้ความรู้ในการทำปุ๋ยอินทรีย์ สารชีวพันธุ์ และ (+) เจ้าหน้าที่จากเกษตรจังหวัดสุ่มตรวจคุณภาพผัก

ประเด็นทางด้านเหตุสุดวิสัย มีทิศทางลบ ประกอบด้วย (-) มีเหตุอุทกภัยในปี 2564 และ (-) ฤดูร้อนมีปัญหาเรื่องแมลง หนอน และหมัดดิน

อภิปรายผล

สภาพทั่วไปเป็นกลุ่มเกษตรกรปลูกปลอดภัย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 4 กลุ่ม ประกอบไปด้วยกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ผัก ตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ผัก ตำบลปากดุก อำเภอหล่มสัก กลุ่มแปลงใหญ่ผักปลอดภัยตำบลบ้านกลาง อำเภอหล่มสัก และกลุ่มแปลงใหญ่ผักตำบลบ้านห้วย อำเภอหล่มสัก มีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 151 ราย พื้นที่ในการปลูกผักปลอดภัย จำนวนทั้งสิ้น 1,008.50 ไร่ โดยทุกกลุ่มที่ปลูกผักปลอดภัยได้รับรองมาตรฐาน GAP ผลผลิตของกลุ่มส่วนใหญ่เป็นผักใบ เช่น ผักชี ผักชีใบเรื้อย หรือผักชีฝรั่ง ผักบุ้ง คะน้า ผักกาดขาว กระหล่ำปลี กระหล่ำตอก คื่นฉ่าย ต้นหอม ถั่วฝักยาว พริก โหระพา มะเขือ แตงกวา ซึ่งผลผลิตส่วนใหญ่จะขายที่ตลาดผักเสียงอดิศร อำเภอหล่มสัก เป็นหลัก รองลงมาขายให้บริษัทรับซื้อที่ประกันราคา ขายที่ส่งให้บริษัทจุลไหมไทย และบางส่วนขายให้พ่อค้าคนกลางจากภาคอีสาน ในการควบคุมคุณภาพผลผลิตต้องผ่านมาตรฐาน GAP และมีการสุ่มตรวจคุณภาพจากบริษัทที่รับซื้อ ทุกครั้งที่มีการส่งสินค้า ในส่วนของแหล่งทุน สถาบันการเงิน มาจากทุนของตัวเอง ทุนจากพ่อค้าที่ให้เราปลูก และกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร แหล่งความรู้ สถาบันการศึกษา เกษตรแม่โจ้ เกษตรที่สูง เกษตรอำเภอ เกษตรตำบล และเกษตรจังหวัด

จากการศึกษาสถานการณ์การแข่งขันทางการตลาดของธุรกิจกลุ่มผักปลอดภัย ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ในการวิเคราะห์ประเด็นปัญหา ความต้องการ ศักยภาพข้อจำกัด และการค้นหาแนวทางการแก้ปัญหา แนวโน้มความเป็นไปได้ของการรวมกลุ่มเครือข่าย (Cluster) ผักปลอดภัย พบว่า กลุ่มผักปลอดภัย ทั้ง 4 กลุ่มข้างต้น เมื่อสอบถามถึงความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มกลุ่มผักปลอดภัย ปรากฏว่าแต่ละกลุ่มให้ความคิดเห็นว่า มีความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มผักปลอดภัย เห็นได้จากเมื่อมีการสร้างเครือข่ายในการสั่งซื้อวัตถุดิบรวมกัน แม้กระทั่งในส่วนของเมล็ดพันธุ์ และกล้าผัก หรือตระกร้าใส่ผักที่ทางกลุ่มจะมีการสั่งซื้อในชุมชนที่ผลิตออกมาขาย

ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของการรวมกลุ่มผักปลอดภัย โดยใช้แบบจำลองระบบเพชร (Diamond Model) ได้แสดงความคิดเห็น ดังนี้

อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน ซึ่งอาจเป็นทั้งโอกาสและอุปสรรคต่อความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรปลูกปลอดภัย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ มีแหล่งโรงเพาะกล้าในพื้นที่ชุมชนของตัวเอง มีการพัฒนาอุปกรณ์การปลูกให้ดีขึ้น เช่น หัวสปริงเกอร์ในการรดน้ำ มีการใช้สารชีวพันธุ์ มีการสร้างธุรกิจสานตระกร้าไม้ไผ่ เพื่อใส่ผักขาย และมีการสุ่มตรวจผลผลิตด้วยชุดตรวจสอบสารตกค้าง (สามารถตรวจเองได้) ชุดตรวจสอบสารตกค้างราคาแพง แต่ยังขาดการได้รับการสนับสนุนวัตถุดิบจากภาครัฐ

ในด้านสถานะปัจจัยการผลิต มีกองทุนปุ๋ยให้สมาชิกได้นำปุ๋ยไปใช้ก่อน เมื่อถึงเวลาเก็บเกี่ยว ผลผลิตขาย ก็ส่งคืน นอกจากนั้นจะเห็นว่าซื้อเมล็ดพันธุ์ผักทุกอย่าง 100% ค่าจ้างแรงงานสูง เพราะจ้างแรงงานทุกขั้นตอนการเพาะปลูก และขาดการเชื่อมโยงและการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็ง

ด้านอุปสงค์ มีแนวโน้มความต้องการของตลาดมากขึ้นอีกทั้งผลผลิตยังเป็นที่ต้องการของตลาดสม่ำเสมอ แต่ยังขาดการเชื่อมโยงและการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็ง

โครงสร้างและสภาพการแข่งขัน บริษัทจะหาผลผลิตให้ในกรณีที่ผลผลิตไม่เพียงพอ (ได้จากสมาชิกในพื้นที่ใกล้เคียง) มีคู่ค้าที่เป็นรายเดิมที่ซื้อขายกันมานาน มีคู่แข่งจากที่อื่นมาขายผลผลิตแข่งกับเรา

ประเด็นทางด้านรัฐบาล มีการอบรมการเพาะปลูก จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทำการตรวจแปลงก่อนทำการเพาะปลูก เจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาที่ดิน มาให้ความรู้ในการทำปุ๋ยอินทรีย์ สารชีวภัณฑ์ และเจ้าหน้าที่จากเกษตรจังหวัดสุ่มตรวจคุณภาพผัก ประเด็นทางด้านเหตุสุดวิสัย มีเหตุอุทกภัยในปี 2564 และฤดูร้อนมีปัญหาเรื่องแมลง หนอน และหมัดดิน ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของการรวมกลุ่มผักปลอดภัย โดยใช้แบบจำลองระบบเพชร (Diamond Model) สอดคล้องกับณัฐพล บัวเปลี่ยนสี, ปรีดาพร อารักษ์สมบุรณ์, บุญชาติ คติวัฒน์ และวันเพ็ญ กลับกลาย (2561) ได้ศึกษาการจัดการห่วงโซ่อุปทานของสินค้าผักเบอร์ 8 เพื่อยกระดับศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร ในอำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่กล่าวว่า ควรสร้างเครือข่ายพันธมิตรความร่วมมือตลอดห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ให้มีประสิทธิภาพเพื่อช่วยยกระดับศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับหลักการแนวทางที่มีแนวคิดมาจากทฤษฎีความสามารถในการแข่งขันของ Michael Porter คือ การรวมกันใช้ความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ของที่ตั้งธุรกิจ และหน่วยงานสนับสนุนทำให้เกิดความเชื่อมโยงเครือข่าย มีการแบ่งปันความรู้ทั้งจากกลุ่ม และหน่วยงานภาครัฐ ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ มีข้อเสนอสำคัญๆ อยู่ 3 ประการ ได้แก่

1. สร้างความเข้าใจให้กลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย ได้พัฒนาความร่วมมือเครือข่ายธุรกิจ ระหว่างกลุ่ม ภาครัฐ กับหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐ เพื่อส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัยรู้จักหลักในการพัฒนาความร่วมมือในรูปแบบคัดเตอร์ โดยการจัดประชุม หรืออบรม อย่างต่อเนื่อง

2. พัฒนางองค์ความรู้ให้แก่สมาชิกเพื่อให้ตรงกับความต้องการ อาทิ การพัฒนางค์กร การตลาด การผลิต เป็นต้น ควรให้สมาชิกมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ภายในและภายนอกกลุ่ม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการจัดประชุม อบรม และควรมีการจัดกิจกรรมการศึกษาดูงานระหว่างสมาชิกของกลุ่มต่างๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้อบรมได้รู้จัก สามารถแลกเปลี่ยนความคิดในการทำงาน

บรรณานุกรม

- กึ่งพร ทองใบ, ราณี อีสัยกุล, วราภรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ, ชนินทร์ ชุณหพันธ์รักษ์ และรชพร จันทรสว่าง.
- (2561). การประยุกต์แนวคิดการจัดการธุรกิจแบบคลัสเตอร์ กรณีศึกษา: กลุ่มอุตสาหกรรม
หัตถอุตสาหกรรม สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกล
เชิงนวัตกรรม, 8(2), หน้า 26-39.
- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2565). การวิเคราะห์ 5 forces. สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2565,
จาก <https://bsc.dip.go.th/th/category/sale-marketing/sm-5forcesanalysis>.
- เกรียงศักดิ์ ชะเอมไทย. (2553). ความคิดเห็นและความต้องการของพนักงานบริษัท การบินไทย
จำกัด (มหาชน) ต่อการพัฒนาศูนย์บริการ . กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
- ชลชาติ พุโธ, วิไลวรรณ วรคามิน. (ม.ป.ป). แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. ค้นเมื่อวันที่
11 พฤศจิกายน 2565, จาก <https://sites.google.com/site/hbcandt2016/naewkhid-laea-thvsdi-kar-phathna-thraphykr-mnusy>
- ชูชัย สมितिไกร. (2554). จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฐานันท์ ตั้งรุจิกุล และ คณิดา ไกรสันติ. (2560). แนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของ
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านลานไทร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา. ในการ
ประชุมมหาดไทยวิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 8 (น.969-984) .มหาวิทยาลัยมหาดไทย.
- ณัฐพล บัวเปลี่ยนสี, ปรีดาพร อารักษ์สมบูรณ์, บุญชาติ คติวัฒน์ และวันเพ็ญ กลับกลาย. (2561). การ
จัดการห่วงโซ่อุปทานของสินค้าผักเบอร์ 8 เพื่อยกระดับศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร ในอำเภอ
พนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. มนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์, 38(4), หน้า 52- 65.
- ณัฐภาณี บัวดี และอดิเรก พันเขียว. (2562). แนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่ม
วิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วย ในอำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก. วารสารศรี
วนาลัยวิจัย, 9(1), หน้า 15-24.
- วีระพล ผ่องสุภา. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันจากการรวมกลุ่มคลัสเตอร์
อุตสาหกรรมของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. สืบค้นเมื่อ 9 มีนาคม 2565, จาก
<https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/sun18/6214070121.pdf>

- สมคิด บางโม. (2553). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ : วิทยาพัฒน์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). **คู่มือการพัฒนาคลัสเตอร์ เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการ.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). หจก. อุดมรัตน์การพิมพ์และดีไซน์.
- สุจิตรา ธนानันท์. (2551). **การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.** กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วน จำกัด ทีพีเอ็น เพรส.
- สุทธิไกร ดอกเกี้ยง. (2561). **การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายกลุ่มผู้ผลิตไหมไทยในเขตพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดมหาสารคามภายใต้โครงการพัฒนาศักยภาพและเครือข่ายกลุ่มผู้ผลิตไหมไทยแบบครบวงจรในพื้นที่ 6 จังหวัด.** (รายงานวิจัย). ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ร้อยเอ็ด พ.ศ. 2561.
- สุธานันท์ โพธิ์ชาธาร. (2559). **การพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยใช้แนวทางคลัสเตอร์: กรณีศึกษา คลัสเตอร์อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารเพื่อสุขภาพ จังหวัดนครราชสีมา.** วารสารราชพฤกษ์, 14(2), 46-52.
- Porter, M. E. (1980). Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors. New York: Free Press p. 383-387. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2565 จาก <https://www.hbs.edu/faculty/Pages/item.aspx?num=195>
- Thailand Cluster Hub. (ม.ป.ป.). **ขั้นตอนในการพัฒนาคลัสเตอร์.** สืบค้นเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2565 จาก <https://www.thaicluster.com/development>.
- United Nations Industrial Development Organization. (2001). **Development of Clusters and Networks of SMEs.** Private Sector Development Branch Investment Promotion and Institutional Capacity Building Division.
- Pace, R.W, Smith P.C, Mills G E. (1991). **Human Resource Development -The Field-USA.** Prentice Hall.
- Woolner, P. (1992). **The purposes and stages of the learning organization.** Dissertation Abstracts International. 9(23), 41 – 45.

แบบสอบถาม

เรื่อง การศึกษาแนวทางความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

คำชี้แจง

ข้อมูลที่ได้จากการสอบถามชุดนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ประกอบการศึกษาในเรื่องการศึกษาแนวทางความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เท่านั้น ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลของท่านไว้เป็นความลับ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูงที่กรุณาเสียสละเวลาตอบแบบสอบถามชุดนี้โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย กลุ่มใด

1. ☐ กลุ่มที่ 1 กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลปากดุก อำเภอลำสัก
2. ☐ กลุ่มที่ 2 กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลปากช่อง อำเภอลำสัก
3. ☐ กลุ่มที่ 3 กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลบ้านกลาง อำเภอลำสัก
4. ☐ กลุ่มที่ 4 กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลบ้านหวาย อำเภอลำสัก

2. จำนวนสมาชิกของกลุ่ม

.....คน

3. จำนวนพื้นที่ปลูกผัก

.....ไร่

4. ท่านคิดว่ากลุ่มของท่านมีการรวมกลุ่มอยู่ในระดับไหน

1. ☐ กลุ่มที่พึ่งรวมตัวกัน (กลุ่มที่ผลิตอยู่ในพื้นที่ รวมกันหลวมๆ ต้องการพัฒนาการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาด)
2. ☐ กลุ่มกำลังแสวงหาทิศทาง (รวมตัวกันอย่างหลวมๆ มีความต้องการ และโอกาสทางการตลาดสำหรับสินค้า มีลูกค้าชัดเจน เน้นพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานสินค้า เช่น กลุ่ม OTOP)

3. ☐ กลุ่มกำลังพัฒนา (รวมตัวอย่างเข้มแข็ง มีการพัฒนาดี มีความพยายามที่จะพัฒนาตนเองและแสวงหา หรือแสวงหาตลาดเฉพาะ)

4. ☐ กลุ่มมีศักยภาพสูง (รวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง มีระดับการพัฒนาที่ก้าวหน้าอย่างเห็นได้ชัด มีความคิดริเริ่มและความสามารถในการแสวงหาตลาดได้)

5. ท่านมีความต้องการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพลูดัญ หรือไม่

1. ☐ ต้องการ

2. ☐ ไม่ต้องการ

****ขอบคุณทุกท่านที่กรุณาสละเวลาตอบแบบสอบถาม****

แบบสัมภาษณ์

กลุ่มผู้ปลูกผักปลอดภัย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขัน (5 Forces Model) ของ Michel E. Potter

ชื่อกลุ่ม.....

ชื่อผู้ให้ข้อมูล.....

ที่อยู่.....

เบอร์โทร.....

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

6.....

7.....

8.....

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ 4 ด้าน (Diamond Analysis)

เหตุ
สุดวิสัย

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

ศักยภาพการแข่งขันของ
ประเทศ

อุปสงค์ในประเทศ

ปัจจัยการผลิตในประเทศ

อุตสาหกรรมที่
เกี่ยวข้องและสนับสนุน

รัฐบาล

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

6.....

7.....

8.....

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

6.....

7.....

8.....

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

6.....

7.....

8.....

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

กลุ่มผู้ปลูกผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

การพัฒนาศักยภาพของกลุ่มผู้ปลูกผักปลอดภัย อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (SWOT)

จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
1.....	1.....
2.....	2.....
3.....	3.....
4.....	4.....
5.....	5.....
6.....	6.....
7.....	7.....
โอกาส (O)	อุปสรรค (T)
1.....	1.....
2.....	2.....
3.....	3.....
4.....	4.....
5.....	5.....
6.....	6.....
7.....	7.....

ปัญหา / อุปสรรค

[illegible]

ข้อเสนอแนะ / ความต้องการ

[illegible]

ภาพประกอบงานวิจัย ลงพื้นที่กลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัย

ภาพที่ 1 กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลปากดุก อำเภอหล่มสัก คัดแยกผัก เพื่อเตรียมส่ง

ภาพที่ 2 สถานที่คัดแยกผักของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลปากดุก อำเภอหล่มสัก

ภาพที่ 3 สัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลปากดุก อำเภอหล่มสัก

ภาพที่ 4 กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก คัดแยกผัก

ภาพที่ 5 ผลผลิตของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก

ภาพที่ 6 กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก ได้รับการสนับสนุนสารชีวพันธุ์

ภาพที่ 7 แหล่งผลิตต้นกล้าผักปลอดภัย

ภาพที่ 8 ต้นกล้าผักปลอดภัยกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก

ภาพที่ 9 เตรียมการขนส่งผักปลอดภัยของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก

ภาพที่ 10 ลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก

ภาพที่ 11 แปลงผักปลอดภัยของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลบ้านกลาง อำเภอลำลูก

ภาพที่ 12 ผลผลิตของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลบ้านกลาง อำเภอลำลูก

ภาพที่ 13 สัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ตำบลบ้านกลาง อำเภอลำลูกกา

ภาพที่ 14 สัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ตำบลบ้านกลาง อำเภอลำลูกกา

ภาพที่ 15 แปลงผักปลอดภัยกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลบ้านหวาย อำเภอลำสัก

ภาพที่ 16 เก็บผลผลิตผักปลอดภัยกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลบ้านหวาย อำเภอลำสัก

ภาพที่ 17 ผลผลิตผักชีใบเลื่อย กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก

ภาพที่ 18 ผลผลิตผักชี กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ตำบลบ้านหวาย อำเภอหล่มสัก

ภาพที่ 19 เตรียมผักชีใบเลื่อยส่งให้ตลาด

ภาพที่ 20 กิจกรรมการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ อุปสรรค (SWOT Analysis)

ภาพที่ 21 กิจกรรมการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ อุปสรรค (SWOT Analysis)

ภาพที่ 22 อบรมสร้างความเข้าใจในแนวทางการเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ

ประวัติคณะผู้วิจัย

1. ชื่อ – นามสกุล นางสาวจตุพร จันทรเพชร
Miss Jatupon Janpet
2. หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน 3-6701-00943-86-2
3. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์
4. ตำแหน่งทางวิชาการ -
5. หน่วยงานและสถานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์ 67000
6. ประวัติการศึกษา ศ.บ. (เศรษฐศาสตร์การเงิน)
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ)
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
7. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ
คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ
การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
8. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัย
 - 8.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ใน
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ของนักเรียนอาชีวศึกษาในจังหวัด
เพชรบูรณ์ ปีงบประมาณ 2554
 - 8.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี
ปีงบประมาณ 2555
 - 8.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งภายนอกและภายใน
มหาวิทยาลัย ปีงบประมาณ 2556
 - 8.4 คลัสเตอร์ เครื่องมือเพื่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
กรณีศึกษา: กลุ่มผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้เพื่อการส่งออก ตำบลดงมูล
เหล็ก จังหวัดเพชรบูรณ์ ปีงบประมาณ 2558
 - 8.5 ความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มเครือข่ายธุรกิจ (Cluster) ผ้าทอพื้นเมือง
ปีงบประมาณ 2561

- 8.6 การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการบริการโฮมสเตย์ กรณีศึกษา
โฮมสเตย์บ้านสนสวย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ปีงบประมาณ
2562
- 8.7 แนวทางการเพิ่มรายได้ และสร้างรูปแบบการออมแก่กลุ่มสตรี
บ้านบึงยาง ด้วยศาสตร์พระราชา ปีงบประมาณ 2564